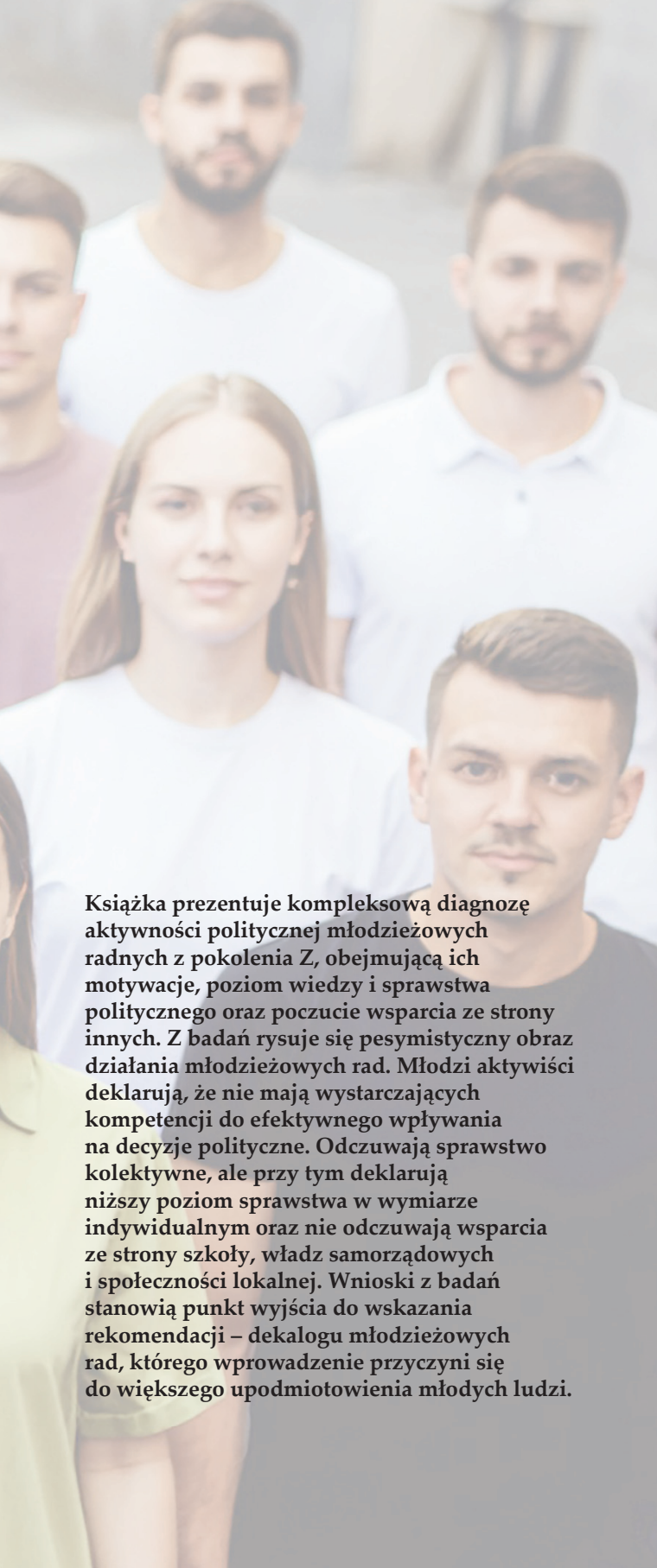

Maciej Marmola
Agata Olszanecka-Marmola

Generacja Z w działaniu: aktywność społeczno-polityczna młodzieżowych rad

UNIwersytet ŚLĄSKI
WYDAWNICTWO

Książka prezentuje kompleksową diagnozę aktywności politycznej młodzieżowych radnych z pokolenia Z, obejmującą ich motywacje, poziom wiedzy i sprawstwa politycznego oraz poczucie wsparcia ze strony innych. Z badań rysuje się pesymistyczny obraz działania młodzieżowych rad. Młodzi aktywiści deklarują, że nie mają wystarczających kompetencji do efektywnego wpływania na decyzje polityczne. Odczuwają sprawstwo kolektywne, ale przy tym deklarują niższy poziom sprawstwa w wymiarze indywidualnym oraz nie odczuwają wsparcia ze strony szkoły, władz samorządowych i społeczności lokalnej. Wnioski z badań stanowią punkt wyjścia do wskazania rekomendacji – dekalogu młodzieżowych rad, którego wprowadzenie przyczyni się do większego upodmiotowienia młodych ludzi.

Generacja Z w działaniu:

aktywność
społeczno-polityczna
młodzieżowych rad

Maciej Marmola
Agata Olszanecka-Marmola

Generacja Z w działaniu:

aktywność
społeczno-polityczna
młodzieżowych rad

Recenzje

MARZENA CICHOSZ

MAŁGORZATA PODOLAK

Patronat

Spis treści

- 7 **Generacja Z a aktywność społeczno-polityczna,**
czyli dlaczego napisaliśmy tę książkę
- 15 **Rozdział I**
Polityczny obraz młodych Polaków w pierwszych dekadach
XXI wieku
 - 19 Partycypacja polityczna a obywatelska
 - 28 Tendencje związane z partycypacją polityczną młodych
 - 31 Partycypacja wyborcza młodych Polaków
 - 42 Stosunek do demokracji
 - 48 Przynależność do organizacji
 - 51 Udział w protestach
- 55 **Rozdział II**
Determinanty aktywności politycznej młodych Polaków
 - 58 Kontekst społeczno-polityczny a wzorce aktywności politycznej
 - 61 Socjalizacja polityczna a wzorce aktywności politycznej
 - 77 Czynniki jednostkowe a wzorce aktywności politycznej

105 Rozdział III

Młodzieżowe rady i ich znaczenie w budowaniu aktywności społeczno-politycznej

107 Młodzieżowe rady jako organy wspierające działania organów władzy

115 Prawne podstawy funkcjonowania i kompetencje młodzieżowych rad gmin/miast, powiatów oraz młodzieżowych sejmików województwa

124 Młodzieżowe rady w liczbach – ekspansja czy stopniowe wygaszanie?

129 Bariery funkcjonowania młodzieżowych rad w Polsce

137 Rozdział IV

Aktywność polityczna i poczucie politycznego sprawstwa młodzieżowych rad w Polsce

139 Stan badań nad młodzieżowymi radami

141 Metodologia badań

145 Wyniki badań

163 Wnioski i ograniczenia badań

167 Dekalog młodzieżowych rad

175 Zakończenie

181 Bibliografia

203 Indeks osób

211 Abstract

Generacja Z a aktywność społeczno-polityczna, czyli dlaczego napisaliśmy tę książkę

Młodzi ludzie, o których opowiada ta książka, zaliczają się do pokolenia określanego mianem iGen, czyli osób urodzonych pomiędzy 1995 a 2012 rokiem (Twenge, 2006). Litera „i” w tym określeniu odnosi się do dwóch kwestii – internetu i indywidualizmu. Badaczka pokoleń Jean Twenge zwróciła uwagę na fakt, że internet i smartfony stanowią dla iGenu nieodłączną część życia i wpływają na wiele jego obszarów – od zdrowia psychicznego, przez kontakty społeczne, aż po edukację. Zaś indywidualizm tego pokolenia leży u podstaw jego poczucia równości oraz odrzucenia tradycyjnych zasad społecznych (Twenge, 2017).

Choć w Stanach Zjednoczonych określenie iGen w stosunku do tej generacji przyjęło się dość powszechnie, to w Polsce zdecydowanie częściej określa się ją mianem Generacji Z – kolejnej po milenijnym pokoleniu Y. W polskim dyskursie publicznym na szeroką skalę termin Generacja Z pojawił się po wywiadzie z profesorem Marcinem Matczakiem, w którym rozmówca stwierdził, że młodemu pokoleniu, a szczególnie osobom o lewicowych poglądach, nie chce się pracować (Kalukin, 2021). Kolejnym momentem, kiedy uwaga wszystkich zwróciła się w kierunku „zetek”, była wypowiedź posła Adama Gomoły: „Jako nie tylko poseł sprawozdawca, ale także jedyny przedstawiciel pokolenia „Gen Z” w tej izbie, nie mogę nie wspomnieć o sytuacji studentów” – mówił. Wystąpienie posła Polski 2050 było wielokrotnie przerywane przez parlamentarzystów Prawa i Sprawiedliwości, którzy

głośno pokrzykiwali, wypominając Gomole jego młody wiek. Prowadzący obrady Szymon Hołownia skwitował komentarze z sali, zwracając się do Piotra Kalety z PiS: „Nie Jay-Z, tylko Gen Z, panie pośle Kaleta. To są jednak dwa różne zjawiska” (Papiernik, 2023). Zdarzenie to było wielokrotnie przywoływane przez media i stało się tematem memów.

Wypowiedzi Matczaka i Gomoły mogą być przyczynkiem do dyskusji, czym tak naprawdę charakteryzuje się to pokolenie (jakkolwiek byśmy go nie nazwali). Młodzi Amerykanie zostali już dobrze przebadani i scharakteryzowani przez wspomnianą Twenge. Zwróciła ona uwagę na fakt, że urodzeni w latach 1995–2012 zasadniczo różnią się od wcześniejszych generacji. Zidentyfikowała także istotne kwestie charakteryzujące iGen (Twenge, 2017). Tym, co niejako określa Generację Z, jest fakt, że ich życiu od początku towarzyszy swobodny dostęp do internetu. Dodatkowo pojawienie się na rynku smartfonów, które bardzo szybko stały się wśród młodych ludzi czymś powszechnym, zmieniło sposób korzystania z internetu. Telefon został codziennym towarzyszem – od przebudzenia aż do pójścia spać. Pierwszą istotną cechą charakterystyczną dla iGen jest zatem **powszechne i intensywne korzystanie z internetu**.

Ciągły dostęp do internetu determinuje kolejne trendy. **Przeniesienie relacji społecznych w świat wirtualny** spowodowało nieodwracalne zmiany w budowaniu relacji w świecie rzeczywistym i zwiększoną nieśmiałość (Schmidt i in., 2023). W porównaniu z poprzednimi pokoleniami iGen poświęca mniej czasu na relacje twarzą w twarz z rówieśnikami, poczynając od spotkań jeden na jeden, a na imprezowaniu w dużych grupach kończąc. Młodzi bardzo często nie są zatem oswojeni z interakcjami społecznymi w „realu”. Wywołują one w nich duży dyskomfort, a technologia pomaga uniknąć potencjalnie krępującej wymiany zdań.

Poczucie szczęścia wśród nastolatków zaczęło się załamywać. Pokolenie internetu deklaruje rekordowo niskie zadowolenie z życia i z samych siebie. Jest też bardziej samotne niż jakiekolwiek pokolenie wcześniej (Twenge, Spitzberg i Campbell, 2019). Nieustająca chęć bycia na bieżąco z tym, co dzieje się w sieci, sprawia, że odczuwają oni syndrom wykluczenia. Doczekał się on nawet własnej nazwy – FOMO (ang. *fear of missing out*). Co najbardziej niepokojące, wśród młodych nasiliły się również objawy depresji i poczucia lęku (Udupa i in., 2023; Keyes, Kreski i Patrick, 2024). Coraz więcej osób doświadcza epizodów depresji dużej, co zwiększa ryzyko dokonywania samookaleczeń (Mercado i in., 2017) i samobójstw (Ruch i in., 2019). iGen ma zatem zdecydowanie **więcej problemów ze zdrowiem psychicznym** niż jakiekolwiek pokolenie przed nim.

Kolejną cechą, która odróżnia to pokolenie, jest **przesunięcie realnego momentu wchodzenia w dorosłość**. Współcześnie młodzi dłużej niż wcześ-

niejsze generacje mieszkają z rodzicami, są też od nich bardziej zależni i nie buntują się przeciwko kontroli, a wręcz oczekują zaopiekowania. Młodzi **nie chcą nakładać na siebie ograniczeń** – zatem jak najdłużej starają się unikać związków uczuciowych, gdyż w ich mniemaniu nie będą mogli skupić się wówczas na sobie i utracą własną tożsamość. Co za tym idzie, później decydują się na stałe związki i na zawarcie małżeństwa, ponieważ przestali uważać to za życiowy priorytet. Podobne tendencje można zauważyć w odniesieniu do planowania dzieci.

Istotnym atrybutem amerykańskich „zetek” jest również **dbałość o bezpieczeństwo** połączone ze zwiększoną ostrożnością, a co za tym idzie z mniejszą skłonnością do ryzyka. Czynniki ten niewątpliwie ma swoje dobre i złe strony. Ostrożniej prowadzą samochód, co prowadzi do rekordowo niskiej liczby wypadków z udziałem młodych, rzadziej wdają się w bójki czy dopuszczają się aktów przemocy z bronią, w bardziej ograniczony sposób spożywają alkohol i korzystają z innych substancji psychoaktywnych (Twenge, 2017). Nadmierna ostrożność powoduje jednak, że osoby te nie podejmują ryzyka na płaszczyźnie intelektualnej, społecznej czy emocjonalnej. Nie chcą zapoznawać się z informacjami, które są sprzeczne z ich poglądami, czy mogłyby budzić ich emocjonalny dyskomfort.

Amerykanie z pokolenia iGen w znacznie mniejszym stopniu niż wcześniejsze generacje identyfikują się z grupami religijnymi i rzadziej biorą udział w praktykach religijnych. **Odejście młodych od religii** wiąże się nie tylko z przejawem braku zaufania do instytucji religijnych, ale z całkowitym odsunięciem się od religii w życiu prywatnym. Młodzi Amerykanie rzadziej się modlą, nie wierzą w Boga i w życie pozagrobowe. To mniej religijne pokolenie w mniejszym stopniu interesuje się również duchowością. Przyczyną tego zjawiska Jean Twenge (2017) upatruje w rosnącym indywidualizmie. Skupienie na sobie i nacisk na wolność jednostki stoją w sprzeczności z religijnym ideałem poddania się Bogu i jego celom.

Z indywidualizmem związana jest również **akceptacja w stosunku do osób LGBTQ+**. Co ciekawe, pokolenie to jest bardziej skłonne do wprowadzenia ograniczenia wolności słowa, co ma się przełożyć na zmniejszenie mowy nienawiści.

Pokolenie internetu wyróżnia się także w kwestii postrzegania pracy zawodowej. W mniejszym stopniu niż milenialsi jego przedstawiciele skupiają się na gratyfikacji wewnętrznej – satysfakcji z wykonywanej pracy i samorozwoju. Motywują ich natomiast czynniki zewnętrzne, głównie kwestie finansowe. Charakterystyczne jest dla nich zachowanie równowagi pomiędzy pracą a życiem prywatnym, a także **niepewność co do przyszłych dochodów**. Wyższe wykształcenie przestało być bowiem w Stanach Zjednoczonych gwarantem lepszej pracy i wyższego wynagrodzenia, co rodzi

w młodych ludziach frustrację i poczucie, że zostali niejako oszukani przez poprzednie pokolenia.

Bez wątpienia przedstawiciele generacji Z w USA dorastali w bardziej zróżnicowanym otoczeniu niż poprzednie pokolenia. Częściej wychowywali się w rodzinach z jednym rodzicem, mieszanych rasowo bądź w prawnie uznanych związkach partnerskich osób LGBTQ+. Według sondażu Gallupa 22,3% „zetek” identyfikuje się jako część społeczności LGBTQ+, czyli znacznie więcej niż jakiegokolwiek poprzednie pokolenie (Jones, 2024). Ich dorastaniu towarzyszyły kryzys finansowy, zmiany klimatyczne i pandemia COVID-19. Wszystkie te czynniki powodują duże poczucie niepewności jutra, co znajduje odzwierciedlenie w charakterystyce generacji. Jednocześnie ich postawy formowała rosnąca świadomość w kwestiach społecznych oraz klimatycznych (Biswas, 2021).

Z punktu widzenia tej książki najważniejsza zmiana dotyczy jednak zaangażowania obywatelskiego i poglądów politycznych „zetek”. Choć internet daje (przynajmniej teoretycznie) znacznie większe możliwości, jeśli chodzi o działania prospołeczne i obywatelskie, to w praktyce okazuje się, że zaangażowanie w sieci (np. poprzez komentowanie czy udostępnianie) nie zawsze przekłada się na konkretne działania poza światem wirtualnym. Polubienie postu dotyczącego zbiórki pozwoli danej jednostce na wewnętrzną gratyfikację, ale nie przełoży się na dobrostan potrzebującej osoby. Działania takie znalazły swoją obraźliwą nazwę – „slacktywizm” – od słów „obibok” i „aktywizm” (Morozov, 2009). Potwierdzają to m.in. badania Sandy Schumann i Olivera Kleina (2016), którzy wykazali, że wyrażenie poparcia dla protestu w komentarzu *online* może obniżać prawdopodobieństwo podjęcia realnych działań *offline*.

Przez całe dekady amerykańscy wyborcy byli silnie zidentyfikowani z Republikanami bądź Demokratami. Obecnie obserwujemy zmianę tego trendu. Podobnie jak z instytucjami religijnymi młodzi Amerykanie nie chcą identyfikować się z partiami politycznymi. W ostatnich wyborach prezydenckich widoczny był też wyraźny zwrot na prawo. W najmłodszym przedziale wiekowym (18–29 lat) Demokraci zmniejszyli swoją przewagę o prawie połowę – 24-punktowa przewaga Joe Bidena w wyborach prezydenckich z 2020 roku spadła w elekcji z 2024 roku do 13 punktów (TuftsNow, 2024). Co ciekawe, większość przedstawicieli iGen określa się mianem konserwatystów, ale z naciskiem na sprawy gospodarcze. Młodzi, choć bardziej tolerancyjni niż kiedykolwiek, obawiając się o kwestie ekonomiczne, są skłonni popierać polityków konserwatywnych światopoglądowo, ale obiecujących stabilność gospodarczą.

Nasuwa się pytanie: czy podobne trendy są zauważalne wśród polskich „zetek”? Choć nadal brakuje w tym względzie całościowych analiz,

to poszczególne badania pokazują, że przedstawione wyżej charakterystyki w dużej mierze odnoszą się do młodych ludzi w Polsce. Do pokolenia Z zaliczyć można nieco ponad 6 milionów Polaków (AMS, 2023), czyli mniej więcej 15% mieszkańców naszego państwa. Raport *#NigdyWięcejSamotności – Badanie osamotnienia pokolenia „Z” w Polsce* potwierdza, że młodzi mają duże problemy z nawiązywaniem kontaktów w życiu codziennym, nie czują przynależności do grup, a co za tym idzie, wykazują większą uogólnioną nieufność do innych ludzi. Przekłada się to negatywnie na budowanie długotrwałych relacji. Osoby z tego pokolenia są bardziej skupione na samorozwoju niż na budowaniu relacji romantycznych (Wrzos, Kuchta i Maliszewska, 2023).

Poziom poczucia szczęścia wśród polskiej młodzieży w wieku 12–17 lat również nie nastraja optymistycznie. Według badań z 2024 roku łącznie 59% młodych deklaroowało, że jest w jakimś stopniu szczęśliwa, ale tylko 11% stwierdzało to w sposób zdecydowany. W stosunku do pomiaru z 2019 roku obserwujemy znaczący spadek odsetka respondentów, którzy są „raczej szczęśliwi” (z 62% na 48%). Powiększył się natomiast odsetek osób, które deklarują, że są nieszczęśliwe – z 8 do 13% (UNICEF, 2024).

Młodzi Polacy odkładają również decyzje co do swojej samodzielności. Co trzecia osoba w wieku 25–34 lata jest „gniazdownikiem”, czyli mieszka z rodzicami i nie założyła własnej rodziny (Rogalińska i in., 2024). Młodzi Polacy opuszczają dom rodzinny średnio w wieku 27,1 lat, czyli później niż mieszkańcy Skandynawii, Niemiec czy Francji (Eurostat, 2024). Coraz rzadziej i coraz później decydują się na sformalizowane związki. W 2023 roku w Polsce mediana wieku mężczyzny zawierającego małżeństwo wyniosła ponad 31 lat, a kobiety ok. 29 lat, czyli o prawie 6 lat więcej niż u progu XXI wieku. W okresie 2000–2023 o 6 lat wzrósł także średni wiek urodzenia pierwszego dziecka, który obecnie wynosi 29 lat (Wysocka i in., 2024).

Podobnie jak w amerykańskich analizach obserwujemy także szybkie tempo sekularyzacji, rozumianej jako rosnący dystans młodych ludzi do instytucji Kościoła, spadek znaczenia religii oraz odchodzenie od praktyk religijnych, zwłaszcza wśród osób lepiej wykształconych i mieszkających w dużych miastach (Boguszewski, Bożewicz, 2019). W ciągu dwóch dekad odsetek wierzących wśród grupy wiekowej 18–24 lata spadł z 93% w roku 1992 do 71% w roku 2021 (Grabowska, 2021).

Najmłodszy Polacy różnią się także od innych kohort wiekowych w kontekście ich postaw wobec demokracji i nastawienia względem instytucji. Według badań opinii publicznej nieco mniej cenią oni demokrację i wykazują wysoki poziom niezadowolenia z funkcjonowania instytucji demokratycznych (ESS, 2020; Feliksiak, 2021). Ponadto wyborcy z pokolenia Z wykazują

zdecydowanie najniższy poziom zaufania społecznego (Omyła-Rudzka, 2022) i stosunkowo niskie zainteresowanie polityką (Scovil, 2021a).

Polskie pokolenie Z jest charakterystyczne jeszcze z jednego powodu. Jarosław Kuisz w książce *Koniec pokoleń podległości* trafnie zauważył, że funkcjonujemy w czasach, w których po raz pierwszy od ponad dwustu lat żyje w Polsce pokolenie, które mogło urodzić się i wejść w dojrzałość w niepodległym i stabilnym państwie (Kuisz, 2018). Tym ciekawsze wydają się więc analizy zachowań politycznych i obywatelskich tej kohorty.

Wszystkie wyżej wymienione kwestie wpływają nie tylko na obecne i przyszłe zachowania generacji Z w obszarze życia prywatnego, ale determinują również ich wybory w sferze społecznej i politycznej. Literatura na temat uczestnictwa politycznego młodych ludzi wskazuje na dwa trendy. Pierwszy podkreśla bierność polityczną tej grupy wiekowej, kwalifikując ten stan jako problematyczny. Drugi koncentruje się na podkreśleniu tego, że młodzi nie przestali angażować się w szeroko pojęte życie społeczne, ale robią to poza instytucjami politycznymi lub angażują się tylko w niektóre kwestie – te, które uważają za istotne.

Badacze reprezentujący pierwszy z kierunków zakładają pesymistycznie, że bierność polityczna młodzieży i młodych dorosłych przełoży się także na ich niższą aktywność w przyszłości. Tym samym nigdy nie osiągną oni poziomu uczestnictwa politycznego starszych kohort wiekowych. Wpływa na to m.in. wspomniana powyżej trudność z wchodzeniem w dorosłość, która może skutkować nieodwracalnym opóźnieniem w uczestnictwie politycznym (Arnett, Žukauskienė i Sugimura, 2014). Młodzi ludzie nie są jeszcze zintegrowani z rynkiem pracy, nie mają własnych dzieci i prawdopodobnie nie prowadzą własnego gospodarstwa domowego, a faza młodości zostaje wydłużona przez coraz dłużej trwającą edukację. Wszystko to sprawia, że są mniej skłonni do włączenia się w budowanie społeczeństwa obywatelskiego.

Drugi, bardziej optymistyczny kierunek wskazuje, że młodzież na nowo odkrywa aktywizm polityczny, wybierając kreatywne formy ekspresji politycznej (Pickard, 2019). Młodzi dorośli mają tendencję do większego uczestnictwa w niekonwencjonalnych formach partycypacji społeczno-politycznej (Earl i in., 2017). Preferowanie przez nich takich form (np. protestów), tak charakterystyczne dla wielu państw świata, jest niewątpliwie związane z nieufnością do instytucji politycznych. Towarzyszy temu przekonanie młodych obywateli, że nie są w stanie mieć znaczącego wpływu na podejmowanie decyzji politycznych za pomocą konwencjonalnych środków (Foa i in., 2020). Najnowsze trendy pokazują również, że niezadowolenie i rozczarowanie z powodu polityki głównego nurtu powoduje przesunięcie się młodych ludzi w stronę ugrupowań populistycznych. Jak widać na przykładzie pol-

skich wyborów parlamentarnych w 2023 roku i prezydenckich w 2025 roku, niechęć wobec politycznego establishmentu może mobilizować młodych wyborców do głosowania i przenoszenia swoich preferencji na formacje o antypartyjnej retoryce i kandydatów spoza politycznego mainstreamu.

W pierwszym rozdziale książki śledzimy tendencje związane z postawami i zachowaniami politycznymi młodych Polaków na przełomie XX i XXI wieku. Skupiamy się na takich aspektach jak: stosunek do demokracji, aktywność i bierność wyborcza, przynależność do partii politycznych i organizacji pozarządowych oraz udział w niekonwencjonalnych formach zachowań politycznych. Chcemy sprawdzić, czy faktycznie pokolenie Z, jak sugerują badacze zagadnienia, jest w pewien sposób wyjątkowe, czy ich postawy i zachowania nie różnią się od politycznej charakterystyki millenialsów.

W drugim rozdziale wskazujemy determinanty zaangażowania politycznego młodzieży. Opieramy się na wielopoziomowej perspektywie zmiennych wpływających na partycypację polityczną i zaangażowanie obywatelskie, uwzględniających czynniki makro (system polityczny, struktura społeczna oraz uwarunkowania historyczne, ekonomiczne i kulturowe), mezo (oddziaływanie rodzin, grup rówieśniczych, edukacji, mediów i religii) oraz mikro (motywacje, wiedza i zainteresowanie polityką, zaufanie, poczucie politycznego sprawstwa oraz umiejscowienie kontroli) (Barrett i Brunton-Smith, 2014; Paschou i Durán Mogollón, 2024; Kajta, Barakeh i Marczewski, 2024).

W trzecim rozdziale skupiamy się na teoretycznych i praktycznych aspektach funkcjonowania młodzieżowych rad. Rozpoczynamy od ich genezy i omówienia pozycji wspomnianych rad w wybranych państwach świata. Następnie przechodzimy do wskazania kompetencji i podstaw prawnych funkcjonowania młodzieżowych rad gmin, miast i powiatów, a także młodzieżowych sejmików województw, wynikających z polskiego ustawodawstwa. Prezentujemy najważniejsze bariery aktywności „zetek” w młodzieżowych radach. Na koniec ukazujemy dynamikę rozwoju młodzieżowych rad i punkty zwrotne stanowiące motor napędowy tego rozwoju.

Książkę kończą badania przeprowadzone wśród członków młodzieżowych rad miast z całej Polski. Wielowymiarowo sprawdzamy w nich aktywność polityczną. Odnosimy się przede wszystkim do następujących czynników związanych nieodłącznie z taką aktywnością:

- **Motywacja.** Co skłania młodzież do działania? Jakie motywacje przyswiecają im przy angażowaniu się w działalność młodzieżowych rad?
- **Zasoby wiedzy i umiejętności.** Na ile młodzi ludzie czują się kompetentni do angażowania się w sprawy młodzieżowych rad? Czy mają poczucie, że ich wiedza i umiejętności są wystarczające do uczestniczenia w polityce?

- **Sprawstwo/poczucie podmiotowości.** Na ile młodzież odczuwa sprawstwo polityczne działań podejmowanych w swoich wspólnotach samorządowych? Czy czują, że ich głos ma znaczenie i znajduje przełożenie na rzeczywistość?
- **Instytucjonalne wsparcie.** W jakim stopniu członkowie młodzieżowych rad odczuwają wsparcie ze strony instytucji (szkoły i władz lokalnych) oraz społeczności lokalnej?

Na podstawie badań proponujemy 10 rekomendacji, które mogą pozytywnie wpłynąć na aktywność młodych ludzi, działających w ramach młodzieżowych rad.

Na koniec chcemy podziękować wszystkim tym, którzy przyczynili się do powstania tej książki. W pierwszej kolejności Denisowi Dąbrowskiemu za inspirację do naukowej analizy młodzieżowych rad oraz przeprowadzenie badań. Bardzo dziękujemy również recenzentkom – dr hab. Marzenie Cichosz, prof. UW, oraz dr hab. Małgorzacie Podolak, prof. UMCS za cenne uwagi metodologiczne, prof. dr hab. Marcie Tomczok za redakcję książki oraz Parlamentarnemu Zespołowi ds. Działalności Młodzieżowych Rad przy Jednostkach Samorządu Terytorialnego, Polskiej Radzie Organizacji Młodzieżowych oraz Towarzystwu Edukacji Obywatelskiej za patronaty.

Bibliografia

- Abramson, P. R. (1983). *Political attitudes in America*. San Francisco: Freeman.
- Adler, R. P., Goggin, J. (2005). What Do We Mean By "Civic Engagement"? *Journal of Transformative Education*, 3(3), 236–253.
- Akiva, T., Cortina, K. S., Smith, C. (2014). Involving youth in program decision-making: How common and what might it do for youth? *Journal of Youth and Adolescence*, 43(11), 1844–1860.
- Aksamit, B. (2015). *Nieufny jak Polak. Ufamy tylko rodzinie*. Duży Format. <https://wyborcza.pl/duzyformat/7,127290,19100873,nieufny-jak-polak-ufamy-tylko-rodzinie.html> [dostęp: 7.01.2025].
- Albanna, H., Alalwan, A. A., Al-Emran, M. (2022). An integrated model for using social media applications in non-profit organizations. *International Journal of Information Management*, 63, 102–452.
- Almond, G., Verba, S. (1963). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Alwin, D. F., Krosnick, J. A. (1991). Aging, cohorts, and the stability of sociopolitical orientations over the life span. *American Journal of Sociology*, 97(1), 169–195.
- AMS (2023). *Generacja Z jest out of home*. AMS Smart OOH.
- Anderson, L. (2024). *How Politics Influence Dating Habits: Study*. Innerbody, <https://www.innerbody.com/political-differences-while-dating> [dostęp: 1.06.2025].
- Andersson, E. (2015). Situational political socialization: a normative approach to young people's adoption and acquisition of political preferences and skills. *Journal of Youth Studies*, 18(8), 967–983.

- Anspach, N. M. (2017). The New Personal Influence: How Our Facebook Friends Influence the News We Read. *Political Communication*, 34(4), 590–606.
- Arnett, J. J., Žukauskienė, R., Sugimura, K. (2014). The new life stage of emerging adulthood at ages 18–29 years: implications for mental health. *Lancet Psychiatry*, 1(7), 569–576.
- Augsberger, A., Collins, M. E., Gecker, W., Dougher, M. (2018). Youth Civic Engagement: Do Youth Councils Reduce or Reinforce Social Inequality? *Journal of Adolescent Research*, 33(2), 187–208.
- Augustyniak-Górna, T. (2008). Zasady finansowania działalności młodzieżowych rad gmin. *Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych*, 2(18), 239–242.
- Badora, B. (2022). Młodzież o polityce i demokracji. W: M. Grabowska, M. Gwiazda (red.), *Młodzież 2021. Opinie i Diagnozy*, 49, 91–133.
- Balch, G. (1974). Multiple indicators in survey research: The concept of sense of political efficacy. *Political Methodology*, 37, 1–43.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215.
- Barber, B. (1983). *The Logic and Limits of Trust*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Barnes, S. H., Kaase, M. (1979). *Political Action: Mass Participation in Five Western Democracies*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Barrett, M., Brunton-Smith, I. (2014). Political and Civic Engagement and Participation: Towards an Integrative Perspective. *Journal of Civil Society*, 10(1), 5–28.
- Barrett, M., Zani, B. (2015). Political and civic engagement: Theoretical understandings, evidence and policies. In M. Barrett, B. Zani (Eds.), *Political and civic engagement: Multidisciplinary perspectives* (pp. 3–25). London: Routledge.
- Bartosik, E. (2022). *Granty młodzieżowe jako mechanizm wsparcia inicjatyw oddolnych. Sposób na wzmocnienie aktywności obywatelskiej i społecznej młodych ludzi na poziomie lokalnym*. Warszawa: Fundacja Civis Polonus.
- Bean, C. (1991). Participation and political protest: A causal model with Australian evidence. *Political Behavior*, 13, 253–283.
- Beaumont, E. (2011). Promoting Political Agency, Addressing Political Inequality: A Multilevel Model of Internal Political Efficacy. *The Journal of Politics*, 73(1), 216–231.
- Beck, P. A. (2002). Encouraging political defection: the role of personal discussion networks in partisan desertions to the opposition party and Perot votes in 1992. *Political Behavior*, 24(4), 309–337.
- Bem, D. J. (1972). Self-Perception Theory. *Advances in Experimental Social Psychology*, 6, 1–62.
- Bennett, W. L., Freelon, D., Wells, C. (2010). Changing citizen identity and the rise of a participatory media culture. In L. R. Sherrod, J. Torney-Purta, C. A. Flanagan (Eds.), *Handbook of research on civic engagement in youth* (pp. 393–423). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Berkowitz, W. (1973). The impact of anti-Vietnam demonstrations upon national public opinion and military indicators. *Social Science Research*, 2(1), 1–14.

- Bessell, S. (2009). Children's participation in decision-making in the Philippines: Understanding the attitudes of policy-makers and service providers. *Childhood*, 16(3), 299–316.
- Biswas, T. (2021). Letting Teach: Gen Z as Socio-Political Educators in an Overheated World. *Frontiers in Political Science*, 3, 641609.
- Blachnicka-Ciacek, D. (2012). 13% Polaków jest osobiście zaangażowanych w protest. Liberte!, <https://liberte.pl/13-polakow-jest-osobiscie-zaangazowanych-w-protest/> [dostęp: 20.05.2025].
- Blanchard, E. B., Scarboro, M. E. (1973). Locus of control and the prediction of voting behavior in college students. *The Journal of Social Psychology*, 89(1), 123–129.
- Boguszewski, R., Bożewicz, M. (2019). Religijność i moralność polskiej młodzieży – zależność czy autonomia?. *Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*, 62(4), 31–52.
- Boratyn, D. (2020). Rola rad młodzieżowych w lokalnym życiu publicznym (wyniki badań empirycznych). *Polityka i Społeczeństwo*, 18(3), 48–62.
- Boratyn, D. (2021). Rady młodzieżowe i ich udział w decydowaniu na poziomie lokalnym w Polsce. *Nowa Polityka Wschodnia*, 4, 143–161.
- Boratyn, D. (2023). Rady młodzieżowe przy jednostkach samorządu terytorialnego na świecie – przegląd badań na wybranych przykładach. *Nowa Polityka Wschodnia*, 4, 209–223.
- Borowiak, J. (2019). IV Ogólnopolska Konferencja Młodzieżowych Rad “Młodzi 4.0. Przyszłość” – Młodzi dla Rzeczypospolitej. <http://joannaborowiak.pl/iv-ogolnopolska-konferencja-młodzieżowych-rad/> [dostęp: 2.02.2025].
- Borski, M., Przywora, B. (2018). Obywatelska inicjatywa ustawodawcza w polskim porządku prawnym – próba oceny z perspektywy praktyki parlamentarnej. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, 2, 19–33.
- Boukes, M. (2019). Social network sites and acquiring current affairs knowledge: The impact of Twitter and Facebook usage on learning about the news. *Journal of Information Technology & Politics*, 16(1), 36–51.
- Bożewicz, M. (2024). Religijność Polaków w ostatnich dziesięcioleciach. *Komunikat z badań CBOS*, 50.
- Brol, M. (2013). Młodzieżowa rada gminy jako przykład uczestnictwa młodzieży w życiu społeczno-politycznym. *Studia Politicae Universitatis Silesiensis*, 10, 30–52.
- Budziszewska, M., Głód, Z. (2021). “These Are the Very Small Things That Lead Us to That Goal”: Youth Climate Strike Organizers Talk about Activism Empowering and Taxing Experiences. *Sustainability*, 13(19), 11119.
- Burns, N., Schlozman, K. L., Verba, S. (2001). *The Private Roots of Public Action: Gender, Equality, and Political Participation*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Calik, A. (2022). Młodzieżowa rada gminy jako narzędzie partycypacji obywatelskiej młodzieży na przykładzie Gminy Wielka Wieś. *Rocznik Administracji Publicznej*, 8, 9–24.
- Campbell, A., Gurin, G., Miller, W. E. (1954). *The voter decides*. Evanston, IL-White Plains, NY: Row, Peterson.

- Campbell, D. (2006). *What Is Education's Impact on Civic and Social Engagement?* Paper presented at the Measuring the Effects of Education on Health and Civic Engagement: Proceedings of the Copenhagen Symposium, OECD, Paris, 25–126.
- Caprara, G. V., Vecchione, M., Capanna, C., Mebane, M. (2009). Perceived political self-efficacy: Theory, assessment, and applications. *European Journal of Social Psychology*, 39(6), 1002–1020.
- Cella, C., Monasterio, G. V. (2025). *Eurobarometer. Youth Survey 2024*. Brussels: European Parliament.
- Cervi, L., Tejedor, S., Blesa, F. G. (2023). TikTok and political communication: The latest frontier of politainment? A case study. *Media and Communication*, 11(2), 203–217.
- Cervone, D., Pervin, L. A. (2022). *Personality: Theory and research*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Chys, P. (2021). Młodzi Polacy a poczucie wpływu na sprawy publiczne i zaangażowanie w protesty. *Komunikat z badań CBOS*, 95.
- Cialdini, R. (2023). *Wywieranie wpływu na ludzi. Psychologia perswazji*. Gdańsk: GWP.
- Cicognani, E., Zani, B., Fournier, B., Gavray, C., Born, M. (2012). Gender Differences in Youths' Political Engagement and Participation. The Role of Parents and of Adolescents' Social and Civic Participation. *Journal of Adolescence*, 35(3), 561–576.
- Civis Polonus (2025). *Młodzieżowe rady w Polsce*. <https://www.mlodzielowarada.pl/> [dostęp: 14.03.2025].
- Coffé, H., Bolzendahl, C. (2010). Same game, different rules? Gender differences in political participation. *Sex Roles: A Journal of Research*, 62(5-6), 318–333.
- Colomer, J. M. (1991). Benefits and costs of voting. *Electoral Studies*, 10(4), 313–325.
- Conway, M. M., Wyckoff, M. L., Feldbaum, E., Ahern, D. (1981). The News Media in Children's Political Socialization. *The Public Opinion Quarterly*, 45(2), 164–178.
- Coppock, A., Guess, A., Ternovski, J. (2016). When treatments are tweets: A network mobilization experiment over Twitter. *Political Behavior*, 38, 105–128.
- Council of Europe (2003). *Revised European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life*. Charter adopted by the Congress of Local and Regional Authorities of Europe on 21 May 2003. <https://www.coe.int/en/web/youth/-/revised-european-charter-on-the-participation-of-young-people-in-local-and-regional-li-1> [dostęp: 14.01.2025].
- Cybulska, A., Pankowski, K. (2021). Preferencje partyjne młodych Polaków. W: M. Grabowska (red.), *Młodzi Polacy w badaniach CBOS 1989–2021. Opinie i Diagnozy*, 48, 73–90.
- Cybulska, A. (2023). Poczucie wpływu obywateli na sprawy publiczne. *Komunikat z badań CBOS*, 149.
- Cybulska, A. (2024). Zaufanie społeczne. *Komunikat z badań CBOS*, 40.
- Ćwiklicki, M. (2013). Młodzieżowe Rady Gmin. W: M. Ćwiklicki, M. Frączak (red.), *Partycypacja społeczna w Polsce. Atlas dobrych praktyk* (s. 119–129). Kraków: Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej.
- Dassonneville, R., Kostelka, F. (2021). The Cultural Sources of the Gender Gap in Voter Turnout. *British Journal of Political Science*, 51(3), 1040–1061.

- Dąbrowski, D. (2024). *Poczucie sprawczości młodzieżowych rad w Polsce: studium empiryczne*. Praca magisterska napisana pod kierunkiem dr M. Marmoli. Katowice: Uniwersytet Śląski w Katowicach.
- Dec-Kiełb, M. (2022). *Przepisy pomogły młodzieżowym radom, ale potrzeba wsparcia merytorycznego*. Prawo.pl. <https://www.prawo.pl/samorzad/mlodziejowe-rady-gmin-jak-funkcjonuja-w-praktyce,515299.html> [dostęp: 10.03.2025].
- Dejaeghere, Y., van Erkel, P. (2017). The importance of issue-ownership and salience for voters' knowledge of parties' issue positions. *Electoral Studies*, 46, 15–25.
- Delhey, J., Newton, K., Welzel, C. (2011). How general is trust in "most people"? Solving the radius of trust problem. *American Sociological Review*, 76(5), 786–807.
- Delli Carpini, M. X., Keeter, S. (1996). *What Americans know about politics and why it matters*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Dermody, J., Hanmer-Lloyd, S., Scullion, R. (2010). Young people and voting behaviour: alienated youth and (or) an interested and critical citizenry? *European Journal of Marketing*, 44(3/4), 421–435.
- Dinas, E. (2013). Opening "Openness to Change": Political Events and the Increased Sensitivity of Young Adults. *Political Research Quarterly*, 66(4), 868–882.
- Dinesen, P. T. (2012). Does Generalized (Dis)Trust Travel? Examining the Impact of Cultural Heritage and Destination-Country Environment on Trust of Immigrants. *Political Psychology*, 33, 495–511.
- Djupe, P. A., Neiheisel, J. R., Conger, K. H. (2018). Are the Politics of the Christian Right Linked to State Rates of the Nonreligious? The Importance of Salient Controversy. *Political Research Quarterly*, 71(4), 910–922.
- Drew, D., Weaver, D. (2006). Voter Learning in the 2004 Presidential Election: Did the Media Matter? *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 83(1), 25–42.
- Druk nr 186/2020. *Projekt ustawy o zmianie ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie województwa*. Senat RP X kadencji. <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatdruki/10970/druk/186.pdf> [dostęp: 10.04.2025].
- Druk nr 576/2020. *Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym*. Sejm RP IX kadencji. <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/1476337B-F95A07D2C12585D900357157/%24File/576.pdf> [dostęp: 10.04.2025].
- Druk nr 1014/2021. *Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie województwa*. Sejm RP IX kadencji. <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/FE48CF5A81CD652EC125869A003CB322/%24File/1014.pdf> [dostęp: 10.04.2025].
- Druk nr 610/2024. *Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz ustawy o funduszu sołectkim*. <https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/2B6E-FBEF74A00F2EC1258B8600326EA8/%24File/610.pdf> [dostęp: 10.04.2025].
- Dudley, R. L., Gitelson, A. R. (2002). Political literacy, civic education, and civic engagement: A return to political socialization? *Applied Developmental Science*, 6(4), 175–182.
- Durmuşoğlu, L. R. (2023). Puzzling parents? The perception and adoption of parental political orientations in the Dutch multiparty setting. *Electoral Studies*, 85(3), 102673.

- Dz.U. 1990, nr 16, poz. 95 ze zm. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
- Dz.U. 1991, nr 120, poz. 526. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.
- Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.
- Dz.U. 1998, nr 91, poz. 576 ze zm. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa.
- Dz.U. 1998, nr 91, poz. 578 ze zm. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.
- Dz.U. 2001, nr 45, poz. 497. Ustawa z dnia 11 kwietnia 2001 r. o zmianie ustaw: o samorządzie gminnym, o samorządzie powiatowym, o samorządzie województwa, o administracji rządowej w województwie oraz o zmianie niektórych innych ustaw.
- Dz.U. 2021, poz. 1038. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2021 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym, ustawy o samorządzie województwa oraz ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
- Dz.U. C 189 z 4.6.2018. 2018/C 189/01 Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, C 189, 4 czerwca 2018 Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie.
- Eagly, A. H., Wood, W., Diekman, A. B. (2000). Social role theory of sex differences and similarities: A current appraisal. In T. Eckes, H. M. Trautner (Eds.), *The developmental social psychology of gender* (pp. 123–174). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Earl, J., Maher, T. V., Elliott, T. (2017). Youth, activism, and social movements. *Sociology Compass*, 11(4), e12465.
- Eckstein, K., Noack, P., Gniewosz, B. (2013). Predictors of intentions to participate in politics and actual political behaviors in young adulthood. *International Journal of Behavioral Development*, 37(5), 428–435.
- Eden, K., Roker, D. (2002). *Doing Something: Young People as Social Actors*. London: National Youth Agency.
- Ekman, J., Amnå, E. (2012). Political participation and civic engagement: Towards a new typology. *Human Affairs*, 22(3), 283–300.
- Ekström, M., Östman, J. (2013). Family talk, peer talk and young people's civic orientation. *European Journal of Communication*, 28(3), 294–308.
- Esau, M.V., Roman, N.V. (2015). Political socialization of the youth: An examination of the family as an agency for youth active citizenship in South Africa. In N. V. Roman (Ed.), *Parenting: Behaviors, Cultural Influences and Impact on Childhood Health and Wellbeing*. New York: Nova Science Publishers.
- ESS Round 10: European Social Survey Round 10 Data (2020). Data file edition 3.0. Sikt – Norwegian Agency for Shared Services in Education and Research, Norway – Data Archive and distributor of ESS data for ESS ERIC. <https://doi.org/10.21338/NSD-ESS10-2020>.
- ESS Round 11: European Social Survey European Research Infrastructure (ESS ERIC) (2024) ESS11 – integrated file, edition 2.0 [Data set]. Sikt – Norwegian Agency for Shared Services in Education and Research. https://doi.org/10.21338/ess11e02_0.

- Eurostat (2024). *Age of leaving the parental home steady in 2023*. <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/productseurostat-news/w/ddn-20240930-2> [dostęp: 10.12.2024].
- Feliksiak, M. (2021). Młodzi Polacy o zasadach demokracji. *Komunikat z Badań CBOS*, 120.
- Feliksiak, M. (2023). Odbiór kampanii wyborczej i aktywność polityczna w internecie przed wyborami parlamentarnymi. *Komunikat z Badań CBOS*, 143.
- Feliksiak, M. (2024). Aktywność w organizacjach obywatelskich. *Komunikat z Badań CBOS*, 28.
- Feliksiak, M., Głowacki, M. (2023). Postrzeganie mediów. *Komunikat z badań CBOS*, 132.
- Feliksiak, M., Roguska, B. (2021). Młodzi Polacy o demokracji. W: M. Grabowska (red.), *Młodzi Polacy w badaniach CBOS 1989–2021. Opinie i Diagnozy*, 48, 25–41.
- Fieldhouse, E., Tranmer, M., Russell, A. (2007). Something about young people or something about elections? Electoral participation of young people in Europe: Evidence from a multilevel analysis of the European Social Survey. *European Journal of Political Research*, 46(6), 797–822.
- Finlay, S. (2010). Carving out meaningful spaces for youth participation and engagement in decision-making. *Youth Studies Australia*, 29(4), 53–59.
- Fiorina, M. P. (2002). *Parties, Participation, and Representation in America: Old Theories Face New Realities*. Stanford University.
- Flanagan, C., Levine, P. (2010). Civic engagement and the transition to adulthood. *The Future of Children*, 20(1), 159–179.
- Foa, R. S., Klassen, A., Wenger, D., Rand, A., Slade, M. (2020). *Youth and Satisfaction with Democracy*. Cambridge, UK: Centre for the Future of Democracy.
- Franklin, M. (2004). *Voter Turnout and the Dynamics of Electoral Competition in Established Democracies since 1945*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fraser, T., Helmstetter, C. (2023). *Mood of the Nation: Americans' belief in democracy*. APM Research Lab & McCourtney Institute for Democracy. <https://www.apm-researchlab.org/motn/poll-americans-belief-in-democracy> [dostęp: 23.05.2025].
- Fukuyama, F. (1995). *Trust: The social virtues and the creation of prosperity*. New York: Free Press.
- Gaby, S. (2016). The Civic Engagement Gap(s): Youth Participation and Inequality From 1976 to 2009. *Youth & Society*, 49(7), 923–946.
- Gagatek, K., Karaś, U., Kelsz, J. (2025). *Stan Młodych 2025*. Warszawa: Fundacja ważne sprawy.
- Galston, W. A. (2001). Political Knowledge, Political Engagement, and Civic Education. *Annual Review of Political Science*, 4, 217–234.
- Galston, W. A. (2007). Civic Knowledge, Civic Education, and Civic Engagement: A Summary of Recent Research. *International Journal of Public Administration*, 30(6–7), 623–642.
- Garramone, G. M., Atkin, C. K. (1986). Mass communication and political socialization: Specifying the effects. *Public Opinion Quarterly*, 50(1), 76–86.
- Gidengil, E., O'Neill, B., Young, L. (2010). Her Mother's Daughter? The Influence of Childhood Socialization on Women's Political Engagement. *Journal of Women Politics & Policy*, 31(4), 334–355.

- Gierach, E. (2009). Rola samorządu terytorialnego w tworzeniu warunków uczestnictwa młodych ludzi w życiu społeczności lokalnych. *Studia Biura Analiz Sejmowych*, 2(18), 115–130.
- Gimpel, J. G., Lay, J. C., Schuknecht, J. E. (2003). Becoming Political: Local Environments and Political Socialization. In *Cultivating Democracy: Civic Environments and Political Socialization in America* (pp. 1–43). Washington, DC: Brookings Institution Press.
- Glanville, J. L., Paxton, P. (2007). How do We Learn to Trust? A Confirmatory Tetrad Analysis of the Sources of Generalized Trust. *Social Psychology Quarterly*, 70(3), 230–242.
- Głosowanie w wyborach parlamentarnych wg wieku – infografika. WP.pl. <https://wiadomosci.wp.pl/glosowanie-w-wyborach-parlamentarnych-wg-wieku-info-grafika-6027736472732289a> [dostęp: 10.12.2024].
- Gonzalez, A., Schmuck, D., Vandenbosch, L. (2024). Posting and Framing Politics: A Content Analysis of Celebrities', Athletes', and Influencers' Instagram Political Content. *Information, Communication & Society*, 27(8), 1605–1627.
- Gore, P. M., Rotter, J. B. (1963). A personality correlate of social action. *Journal of Personality*, 31(1), 58–64.
- Grabowska, M. (2021). Religijność młodych Polaków. W: M. Grabowska (red.), *Młodzi Polacy w badaniach CBOS 1989–2021. Opinie i Diagnozy*, 48, 91–110.
- Grasso, M. T., Farrall, S., Gray, E., Hay, C., Jennings, W. (2018). Socialization and generational political trajectories: an age, period and cohort analysis of political participation in Britain. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 29(2), 199–221.
- Griffin, C. (2005). *Challenging assumptions about youth political participation: Critical insights from Great Britain*. Paper presented at Revisiting Youth Political Participation: Challenges for Research and Democratic Practice in Europe, Strasbourg.
- Halpern, D., Valenzuela, S., Katz, J. E. (2017). We face, I tweet: How different social media influence political participation through collective and internal efficacy. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 22(6), 320–336.
- Harff, D., Schmuck, D. (2023). Influencers as Empowering Agents? Following Political Influencers, Internal Political Efficacy and Participation among Youth. *Political Communication*, 40(2), 147–172.
- Harvard Youth Poll (2025). <https://iop.harvard.edu/youth-poll/50th-edition-spring-2025> [dostęp: 23.05.2025].
- Hayes, B. C., Bean, C. S. (1993). Gender and Local Political Interest: Some International Comparisons. *Political Studies*, 41(4), 672–682.
- Henn, M., Weinstein, M., Wring, D. (2002). A Generation Apart? Youth and Political Participation in Britain. *The British Journal of Politics and International Relations*, 4(2), 167–192.
- Hess, R. D., Torney-Putra, J. V. (2017). *The development of political attitudes in children*. Abingdon: Routledge.
- Highton, B. (2009). Revisiting the relationship between educational attainment and political sophistication. *The Journal of Politics*, 71(4), 1564–1576.

- Highton, B., Wolfinger, R. E. (2001). The First Seven Years of the Political Life Cycle. *American Journal of Political Science*, 45(1), 202–209.
- Hollander, N. (1971). Adolescents and the War: The Sources of Socialization. *Journalism Quarterly*, 48(3), 472–479.
- Hooghe, M., Boonen, J. (2015). The intergenerational transmission of voting intentions in a multiparty setting: An analysis of voting intentions and political discussion among 15-year-old adolescents and their parents in Belgium. *Youth & Society*, 47(1), 125–147.
- Hooghe, M., Marien, S. (2013). A comparative analysis of the relation between political trust and forms of political participation in Europe. *European Societies*, 15(1), 131–152.
- Huebner, R. B., Lipsey, M. W. (1981). The Relationship of Three Measures of Locus of Control to Environment Activism. *Basic and Applied Social Psychology*, 2(1), 45–58.
- Inglehart, R. (1997). *Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Isenberg, D. J. (1986). Group polarization: A critical review and meta-analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(6), 1141–1151.
- Janis, I. L. (1972). *Victims of groupthink: A psychological study of foreign-policy decisions and fiascoes*. Boston: Houghton Mifflin.
- Janta, B., Bruckmayer, M., de Silva, A., Gilder, L., Culora, A., Cole, S., Leenders, E., Schuurman, M., Hagger-Vaughan, A. (2021). *Study on child participation in the EU political and democratic life. Final report*. Brussels: European Commission.
- Jaśko, K. (2021). Aktywizm młodych: spontaniczność vs. zinstytucjonalizowanie, online vs. offline, powody radykalizacji. W: K. Skarżyńska (red.), *Młodzi dorośli: identyfikacje, postawy, aktywizm i problemy życiowe* (s. 63–81). Warszawa: Instytut Problemów Współczesnej Cywilizacji im. Marka Dietricha.
- Jennings, M. K. (1996). Political knowledge over time and across generations. *Public Opinion Quarterly*, 60(2), 228–252.
- Jennings, M. K., Stoker, L., Bowers, J. (2009). Politics across Generations: Family Transmission Reexamined. *The Journal of Politics*, 71(3), 782–799.
- Jones, J. (2024). *LGBTQ+ Identification in U.S. Now at 7.6%*. Gallup. <https://news.gallup.com/poll/611864/lgbtq-identification.aspx> [dostęp: 10.02.2025].
- Jones, J. J., Bond, R. M., Bakshy, E., Eckles, D., Fowler, J. H. (2017). Social influence and political mobilization: Further evidence from a randomized experiment in the 2012 U.S. presidential election. *PLoS ONE*, 12(4), e0173851.
- Jostyn, J. (1945). The Manhasset youth council. *The Journal of Educational Sociology*, 18, 417–425.
- Józwiak, J. (2009). *Spis Powszechny Młodzieżowych Rad*. <https://web.archive.org/web/20091006074823/http://www.activitatis.pl/mlodziezowa-rada-miasta/mrm.html> [dostęp: 10.03.2025].
- Kahne, J., Crow, D., Lee, N.-J. (2013). Different pedagogy, different politics: High school learning opportunities and youth political engagement. *Political Psychology*, 34(3), 419–441.

- Kajta, J., Barakeh, S., Marczewski, P. (2024). „Od zawsze chciałam coś robić” – ścieżki i motywacje młodych aktywistek i aktywistów w Polsce. *Studia Socjologiczne*, 4, 27–51.
- Kajta, J., Barakeh, S., Marczewski, P., Pustułka, P. (2022). Demokratyczny paradoks w praktyce: Doświadczenia młodych aktywistów i aktywistek. *Youth Working Papers*, 1. Warszawa: Uniwersytet SWPS Młodzi w Centrum Lab.
- Kajta, J., Pustułka, P., Sarnowska, J., Kwiatkowska, A., Golińska, A. (2023). Wchodzenie w obywatelską dorosłość. Polityczne wybory młodych Polek i Polaków 2023. *Youth Working Papers*, 1. Warszawa: Uniwersytet SWPS Młodzi w Centrum Lab.
- Kalukin, R. (2021). *Tata Maty. Polityka*, 42.
- Kam, C. D. Palmer, C. L. (2008). Reconsidering the effects of education on political participation. *The Journal of Politics*, 70(3), 612–631.
- Karaś, U., Kelsz, J. (2025). *Pokolenie reakcji: zaangażowanie młodych Polek i Polaków*. Wystąpienie w trakcie Ogólnopolskiej konferencji naukowej „Researching Young Lives V”, Warszawa, 29–30 V.
- Karp, J. A., Banducci, S. A. (2008). Political Efficacy and Participation in Twenty-Seven Democracies: How Electoral Systems Shape Political Behaviour. *British Journal of Political Science*, 38(2), 311–334.
- Karpiński, Z. (2016). Zaufanie uogólnione a ostrożność w kontaktach z innymi. Porównanie wyników dwóch sondaży. *Studia Socjologiczne*, 3, 199–228.
- Kądziała, A. (2024). Partycypacja młodych Polaków w wyborach parlamentarnych w 2023 r. – determinanty aktywności wyborczej. *Przegląd Politologiczny*, (4), 101–123.
- Keating, A. (2016). Educating Tomorrow’s Citizens: What Role Can Schools Play?. *Foro de Educación*, 14(20), 35–47.
- Kenny, D. A. (1994). *Interpersonal perception: A social relations analysis*. New York: Guilford Press.
- Kesler, M. (2023). Kim są wyborcy partii politycznych w Polsce?. *Komunikat z badań CBOS*, 98.
- Keyes, K. M., Kreski, N. T., Patrick, M. E. (2024). Depressive Symptoms in Adolescence and Young Adulthood. *JAMA network open*, 7(8), e2427748.
- Klinger, U., Svensson, J. (2015). The emergence of network media logic in political communication: A theoretical approach. *New Media & Society*, 17(8), 1241–1257.
- Klofstad, C. A. (2011). *Civic talk: Peers, politics, and the future of democracy*. Philadelphia, PA: Temple University Press.
- Kopińska, V. (2021). Uwięzienie w konwencji. Jakościowa metasynthese badań na temat zaangażowania obywatelskiego młodych. *Przegląd Badań Edukacyjnych*, 34, 151–179.
- Koseła, K., Grabowska, M. (2024). *Ilu było katolików w Polsce w roku Narodowego Spisu Powszechnego 2021*. Warszawa: Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC im. Witolda Zdaniewicza.
- Kraków.pl (2024). *Dyskusja o statucie MRK, nieaktualne sprawozdanie*. https://www.krakow.pl/aktualnosci/289037,30,komunikat,dyskusja_o_statucie_mrk__nieaktualne_sprawozdanie.html [dostęp: 10.03.2025].

- Kroger, J. (2004). *Identity in Adolescence: The Balance between Self and Other*. London & New York: Routledge.
- Krzywosz-Rynkiewicz, B., Zalewska, A. (2015). Aktywność obywatelska polskiej młodzieży w relacji do innych Europejczyków i w zależności od fazy adolescencji. *Psychologia Rozwojowa*, 20(4), 11–23.
- Kudrnáč, A., Lyons, P. (2018). Political Inequality among Youth: Do Discussions Foster a Sense of Internal Political Efficacy? *YOUNG*, 26(5), 484–504.
- Kuisz, J. (2018). *Koniec pokoleń podległości: młodzi Polacy, liberalizm i przyszłość państwa*. Warszawa: Fundacja Kultura Liberalna.
- Lane, R. E. (1959). *Political Life: Why and How People Get Involved in Politics*. New York: Free Press.
- Lee, F. L. F. (2006). Collective Efficacy, Support for Democratization, and Political Participation in Hong Kong. *International Journal of Public Opinion Research*, 18(3), 297–317.
- Levinsen, K., Yndigegn, C. (2015). Political Discussions with Family and Friends: Exploring the Impact of Political Distance. *The Sociological Review*, 63(2_suppl), 72–91.
- Lipset, S. M. (1981). *Political Man: The Social Bases of Politics*. Baltimore, MD: The John Hopkins University Press.
- LOI n° 2017-86 du 27 janvier 2017 relative à l'égalité et à la citoyenneté. <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGIARTI000033938103/2017-01-29/>
- Maciaszek, P. (2016). Partycypacja społeczna młodzieży na przykładzie młodzieżowych rad gmin – część II. *Rocznik Samorządowy*, 5, 171–187.
- MacKuen, M., Brown, C. (1987). Political Context and Attitude Change. *American Political Science Review*, 81(2), 471–490.
- Malin, H., Ballard, P. J., Damon, W. (2015). Civic purpose: An integrated construct for understanding civic development in adolescence. *Human Development*, 58(2), 103–130.
- Marcelo, K. B., Lopez, M. H., Kirby, E. H. (2007). *Civic Engagement among Minority Youth*. Medford, MA: The Center for Information & Research on Civic Learning & Engagement.
- Marchlewska, M., Molenda, Z., Szczepańska, D., Michalski, P., Furman, A., Rogoza, M., Górka, P., Maison, D. (2021). *Aktywizacja obywatelska młodych Polek i młodych Polaków*. Raport z badań psychologicznych. Warszawa: Laboratorium Poznania Politycznego Instytutu Psychologii PAN.
- Marcinkiewicz, P. (2025). *Partia Razem rośnie w siłę. „Rzut zgłoszeń przekraczający skalę mobilizacji z 2015 roku”*. Wyborcza.pl. <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7,54420,31951835,partia-razem-na-fali-wznoszacej-po-wyniku-zandberga-dolaczaja.html> [dostęp: 2.06.2025].
- Marczuk, M., Galica, M. (2023). *Debiutanci' 2023. Portret Polek i Polaków, którzy jesienią 2023 r. będą mogli po raz pierwszy wziąć udział w wyborach*. <https://mlodziwyborcy.pl/wp-content/uploads/2023/07/Raport-Debiutanci23-7-Jul.pdf> [dostęp: 2.02.2025].
- Mariański, J. (2018). *Kondycja religijna i moralna młodzieży szkół średnich w latach 1988–1998–2005–2017*. Toruń: Adam Marszałek.

- Marien, S., Hooghe, M., Quintelier, E. (2010). Inequalities in Non-Institutionalized Forms of Political Participation. A Multilevel Analysis for 25 countries. *Political Studies*, 58(1), 187–213.
- Marmola, M. (2014). Porównanie skuteczności referendum lokalnych w sprawie odwołania organów samorządu terytorialnego w Polsce i województwie śląskim. *Vademecum Śląsk*, 2, 65–81.
- Marmola, M. (2020a). *Nowe partie w systemach partyjnych państw Grupy Wyszehradzkiej*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Marmola, M. (2020b). Poziom reprezentatywności partii politycznych i zapotrzebowanie na nowe ugrupowania w polskim systemie partyjnym. *Wrocławskie Studia Politologiczne*, 29, 49–57.
- Marmola, M. (2024). Zaufanie do policji i jego determinanty – analiza komparatystyczna państw Europy Zachodniej oraz Środkowej i Wschodniej. *Przegląd Polityjny*, 2(154), 112–125.
- Marsh, D., Li, Y. (2008). New Forms of Political Participation: Searching for Expert Citizens and Everyday Makers. *British Journal of Political Science*, 38(2), 247–272.
- Martín, I., van Deth, J. W. (2007). Political involvement. In J. W. van Deth, J. R. Montero, A. Westholm (Eds.), *Citizenship and involvement in European democracies: A comparative analysis* (pp. 303–333). New York, NY: Routledge.
- Martin, S., Pittman, K., Ferber, T., McMahon, A. (2007). *Building effective youth councils: A practical guides to engaging youth in policy making*. Washington, DC: The Forum for Youth Investment.
- Martinangeli, A. F. M., Povitkina, M., Jagers, S., Rothstein, B. (2024). Institutional Quality Causes Generalized Trust: Experimental Evidence on Trusting under the Shadow of Doubt. *American Journal of Political Science*, 68(3), 972–987.
- Marzęcki, R. (2013). Młodzi obywatele a kryzys przywództwa politycznego w Polsce. *Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne*, 38, 204–222.
- Marzęcki, R. (2015). Depolityzacja jako element stylu życia młodzieży. *Przegląd politologiczny*, 1, 57–72.
- Marzęcki, R. (2020). *Pierwsze pokolenia wolności. Uwarunkowania i wzory partycypacji w sferze publicznej polskich i ukraińskich studentów*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Mazur, M. (2024). Czynne prawo wyborcze od 16. roku życia. *Za i przeciw*. Centrum Edukacji Obywatelskiej. <https://ceo.org.pl/czynne-prawo-wyborcze-od-16-roku-zycia/> [dostęp: 22.04.2025].
- McIntosh, H., Hart, D., Youniss, J. (2007). The Influence of Family Political Discussion on Youth Civic Development: Which Parent Qualities Matter? *Political Science & Politics*, 40(3), 495–499.
- McLauchlan, G. (2013). The Jury and Democracy: How Jury Deliberation Promotes Civic Engagement and Political Participation. *Contemporary Sociology*, 42(4), 562–563.
- McLeod, J. M., Scheufele, D. A., Moy, P. (1999). Community, Communication, and Participation: The Role of Mass Media and Interpersonal Discussion in Local Political Participation. *Political Communication*, 16(3), 315–336.

- Mendelberg, T., McCabe, K. T., Thal, A. (2017). College Socialization and the Economic Views of Affluent Americans. *American Journal of Political Science*, 61(3), 606–623.
- Mercado, M. C., Holland, K., Leemis, R. W., Stone, D. M., Wang, J. (2017). Trends in Emergency Department Visits for Nonfatal Self-inflicted Injuries Among Youth Aged 10 to 24 Years in the United States, 2001–2015. *JAMA*, 318(19), 1931–1933.
- Middleton, E. (2006). Youth Participation in the UK: Bureaucratic Disaster or Triumph of Child Rights? *Children, Youth and Environments*, 16(2), 180–190.
- Mider, D. (2010). Partycypacja polityczna a legitymizacja systemu politycznego. *Studia Politologiczne*, 18, 11–37.
- Mięsiak, I. (2024). *Młodzieżowe rady nie działają*. Głos Pokolenia. <https://glospokolenia.pl/2024/05/mlodziezowe-rady-nie-dzialaja/> [dostęp: 15.03.2025].
- Miklosi, J. (2007). Respecting, listening, and empowering: Three vital factors for increasing civic engagement in American teenagers. *National Civic Review*, 96, 36–41.
- Milesi, P., Alberici, A. I. (2018). Pluralistic morality and collective action: The role of moral foundations. *Group Processes & Intergroup Relations*, 21(2), 235–256.
- Młodzi Głosują*. <https://opolityce.ceo.org.pl/programy-edukacyjne/mlodzi-glosuja/> [dostęp: 10.02.2025].
- Młodzi na Palikota, PiS przegrał wśród najstarszych z PO*: <https://tvn24.pl/polska/mlodzi-na-palikota-pis-przegral-wsrod-najstarszych-z-po-ra186937-3535363> [dostęp: 30.05.2024].
- Moeller, J., de Vreese, C. (2013). The differential role of the media as an agent of political socialization in Europe. *European Journal of Communication*, 28(3), 309–325.
- Moeller, J., de Vreese, C., Esser, F., Kunz, R. (2014). Pathway to political participation: The influence of online and offline news media on internal efficacy and turnout of first-time voters. *American Behavioral Scientist*, 58(5), 689–700.
- Morozov, E. (2009). *The Brave New World of Slacktivism*. Foreign Policy. <https://foreignpolicy.com/2009/05/19/the-brave-new-world-of-slacktivism> [dostęp: 10.02.2025].
- Morrell, M. E. (2003). Survey and Experimental Evidence for a Reliable and Valid Measure of Internal Political Efficacy. *Public Opinion Quarterly*, 67(4), 589–602.
- Myszka-Strychalska, L. (2020). Znaczenie poczucia sprawstwa w procesie aktywności i partycypacji społecznej młodzieży. *Rocznik Pedagogiczny*, 43, 37–61.
- Nairn, K., Sligo, J., Freeman, C. (2006). Polarizing participation in local government: Which young people are included and excluded? *Children, Youth, and Environments*, 16, 248–273.
- Napiontek, O., Pietrasik, J., Szaniawska, M. (2009). *Młodzieżowa Rada Gminy: Aktywność obywatelska młodzieży w społeczności lokalnej*. Warszawa: Fundacja Civis Polonus.
- Niederle, M., Vesterlund, L. (2007). Do Women Shy Away from Competition? Do Men Compete too Much? *The Quarterly Journal of Economics*, 122(3), 1067–1102.
- Niemi, R. G., Craig, S. C., Mattei, F. (1991). Measuring Internal Political Efficacy in the 1988 National Election Study. *American Political Science Review*, 85(4), 1407–1413.

- Nieuwbeerta, P., Wittebrood, K. (1995). Intergenerational transmission of political party preference in the Netherlands. *Social Science Research*, 24(3), 243–261.
- Noack, P., Eckstein, K. (2023). Populism in youth: Do experiences in school matter? *Child Development Perspectives*, 17(2), 90–96.
- Norris, P. (2004). *Electoral Engineering: Voting Rules and Political Behavior*. Cambridge: Cambridge University Press.
- O'Toole, T., Lister, M., Marsh, D., Jones, S., McDonagh, A. (2003). Tuning out or left out? Participation and non-participation among young people. *Contemporary Politics*, 9(1), 45–61.
- OFMSL (2003). *Standardy funkcjonowania w Polsce młodzieżowych rad gmin, młodzieżowych rad powiatu* przyjęte przez VI Zgromadzenie Ogólne Ogólnopolskiej Federacji Młodzieżowych Samorządów Lokalnych na podstawie Uchwały nr 32/VI/03 z dnia 27 kwietnia 2003 r.
- Ohme, J., De Vreese, C. H. (2020). Traditional and “New Media” Forms and Political Socialization. In J. van der Bulck (Ed.), *The International Encyclopedia of Media Psychology* (1st ed.). Hoboken, NJ: Wiley.
- Olson, M. (1967). The logic of collective action. Public Goods and the Theory of Groups. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Olszanecka-Marmola, A., Marmola, M., Darmoń, K., Maślak, A. (2024). TikTok jako narzędzie budowania wizerunku politycznego: studium empiryczne oddziaływania przekazów na TikToku na odbiór polskich polityków. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska: Sectio k*, 31(2), 73–87.
- Omyła-Rudzka, M. (2022). Zaufanie społeczne. *Komunikat z badań CBOS*, 37.
- Organek, L., Jewdokimow, M., Sadłoń, W. (2024). *Kościół w liczbach. Annuario Statisticum Ecclesiae in Polonia*. Warszawa: Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC im. Witolda Zdaniewicza.
- Oser, J., Grinson, A., Boulianne, S., Halperin, E. (2022). How Political Efficacy Relates to Online and Offline Political Participation: A Multilevel Meta-analysis. *Political Communication*, 39(5), 607–633.
- Owczarek, M., Pietrasik, J., Radzewicz, J. (2012). *Partycypacja obywatelska młodzieży. Przykład Młodzieżowych Rad Gmin*. Warszawa: Fundacja Civis Polonus.
- Pająk-Patkowska, B. (2017). Przesłanki aktywności politycznej jednostki i jej konsekwencje. W: M. Rachwał (red.), *Uwarunkowania i mechanizmy partycypacji politycznej* (s. 9–25). Poznań: Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM.
- Palonsky, S. B. (1987). Political socialization in elementary schools. *The Elementary School Journal*, 87(5), 493–505.
- PAP (2025). *MSWiA przeciwne wprowadzeniu rejestru młodzieżowych rad gmin i powiatów*. Serwis Samorządowy PAP. <https://samorząd.pap.pl/kategoria/edukacja/mswia-przeciwne-wprowadzeniu-rejestru-mlodziezowych-rad-gmin-i-powiatow> [dostęp: 20.04.2025].
- Papiernik, W. (2023). *Oburzenie w Sejmie po słowach najmłodszego posła. „To niestosowne”*. Dziennik.pl, <https://wiadomosci.dziennik.pl/polityka/artykuly/9368901,oburzenie-w-sejmie-po-slowach-najmlodsze-go-posla-to-niestosowne.html> [dostęp: 10.02.2025].

- Paschou, M., Durán Mogollón, L. (2024). A comparative analysis of the motivations of youth political participation across different types of activism. *Government and Opposition*, 59(3), 675–695.
- Paxton, P. (2002). Social capital and democracy: An interdependent relationship. *American Sociological Review*, 67(2), 254–277.
- Pearson-Merkowitz, S., Gimpel, J. G. (2009). Religion and Political Socialization. In J. L. Guth, L. A. Kellstedt, C. E. Smidt (Eds.), *The Oxford Handbook of Religion and American Politics*. Oxford: Oxford University Press.
- Pennycook, G., Cannon, T. D., Rand, D. G. (2018). Prior exposure increases perceived accuracy of fake news. *Journal of Experimental Psychology: General*, 147(12), 1865–1880.
- Piasecki, A. K. (2024). Referenda odwoławcze 2018–2024 w kontekście porównawczym. *Samorząd Terytorialny*, 9, 10–26.
- Pickard, S. (2019). Young Environmental Activists are Doing it Themselves. *Political Insight*, 10(4), 4–7.
- Piotrkowska, A. (2024). *Lepsze konsultacje z młodzieżowymi radami. Desk research*. Warszawa: Fundacja Civis Polonus.
- Pisański, M. i in. (2025). *Młodzieżowe rady w Polsce: Quo vadis młodzieżowa partycypacja?*. Warszawa: Polska Rada Organizacji Młodzieżowych.
- Piwnicki, G. (2018). Socjalizacja i edukacja polityczna jako ważne determinanty kultury politycznej. *Cywilizacja i Polityka*, 16, 31–51.
- Portney, K. E., Niemi, R. G., Eichenberg, R. C. (2009). *Gender Differences in Political and Civic Engagement Among Young People*. APSA 2009 Toronto Meeting Paper. <https://ssrn.com/abstract=1451262>
- Preece, J., Stoddard, O. (2015). Why women don't run: Experimental evidence on gender differences in political competition aversion. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 17(C), 296–308.
- Prior, M. (2010). You've Either Got It or You Don't?: The Stability of Political Interest over the Life Cycle. *The Journal of Politics*, 72(3), 747–766.
- PROM (2019). *Projekt nowelizacji artykułu 5b Ustawy o samorządzie gminnym*. <https://prom.info.pl/blog/projekt-nowelizacji-artykulu-5b-ustawy-o-samorzadzcie-gminnym/> [dostęp: 20.04.2025].
- Putnam, R. (1995). Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of Democracy*, 6(1), 65–78.
- Putnam, R. D. (2008). *Samotna gra w kregle. Upadek i odrodzenie wspólnot lokalnych w Stanach Zjednoczonych*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
- Quintelier, K. J. P., Fessler, D. M. T. (2011). Naturalizing the normative and the bridges between “is” and “ought.” *Behavioral and Brain Sciences*, 34(5), 266.
- Quintelier, E. (2007). Differences in political participation between young and old people. *Contemporary Politics*, 13(2), 165–180.
- Quintelier, E. (2015). Engaging Adolescents in Politics: The Longitudinal Effect of Political Socialization Agents. *Youth & Society*, 47(1), 51–69.

- Raciborski, J. (2021). Zachowania wyborcze młodych Polaków: wielka zmiana. W: K. Skarżyńska (red.). *Młodzi dorośli: Identyfikacje, postawy, aktywizm i problemy życiowe* (s. 53–61). Warszawa: Wydawnictwo SGW.
- Rada Miasta Częstochowy (1990). *Uchwała Nr 44/V/90 Rady Miasta Częstochowy z dnia 19 września 1990 roku w sprawie utworzenia Rad: Dziecięcej i Młodzieżowej Miasta Częstochowy*. <https://bip.czestochowa.pl/arttykul/33041/7239/uchwala-nr-44-v-90-rady-miasta-czestochowy-z-dnia-19-wrzesnia-1990-roku-w-sprawie-utworzenia-rad-dzieciecej-i-mlodziezowej-miasta-czestochowy> [dostęp: 20.04.2025].
- Radzewicz, J. (2019). *Inclusive and powerful local youth councils*. Warszawa: Polska Fundacja im. Roberta Schumanna.
- Rasmussen, S. H. R. (2015). Education or Personality Traits and Intelligence as Determinants of Political Knowledge? *Political Studies*, 64(4), 1036–1054.
- Rasmussen, S. H. R., Nørgaard, A. S. (2018). When and why does education matter? Motivation and resource effects in political efficacy. *European Journal of Political Research*, 57(1), 24–46.
- Reichert, F. (2016). How Internal Political Efficacy Translates Political Knowledge Into Political Participation. *Europe's Journal of Psychology*, 12(2), 221–241.
- Reichert, F., Print, M. (2018). Civic participation of high school students: The effect of civic learning in school. *Educational Review*, 70(3), 318–341.
- Renström, E. A., Bäck, H., Knapton, H. M. (2020). Exploring a pathway to radicalization: The effects of social exclusion and rejection sensitivity. *Group Processes & Intergroup Relations*, 23(8), 1204–1229.
- Richards-Schuster, K., Checkoway, B. (2009). Youth participation in public policy at the local level: New lessons from Michigan municipalities. *National Civic Review*. DOI: 10.1002/ncr.273
- Riedl, M., Schwemmer, C., Ziewiecki, S., Ross, L. M. (2021). The rise of political influencers: Perspectives on a trend towards meaningful content. *Frontiers in Communication*, 6, 656–752.
- Rogalińska, D. i in. (2024). *Pokolenie gniazdowników w Polsce*. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
- Roguska, B. (2022). Dom rodzinny, rodzice i rówieśnicy w opiniach młodego pokolenia Polaków. W: M. Grabowska, M. Gwiazda (red.), *Młodzież 2021. Opinie i Diagnozy*, 49, 16–30.
- Rojas, H., Puig-i-Abril, E. (2009). Mobilizers mobilized: Information, expression, mobilization and participation in the digital age. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 14(4), 902–927.
- Rothstein, B. (2005). *Social Traps and the Problem of Trust*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rothstein, B., Stolle, D. (2008). The State and Social Capital: An Institutional Theory of Generalized Trust. *Comparative Politics*, 40(4), 441–459.
- Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs: General and Applied*, 80(1), 1–28.
- Rotter, J. B., Seeman, M., Liverant, S. (2024). Internal versus external control of reinforcements: A major variable in behavior theory (1962). In P. Seeman, T. Seeman

- (Eds.), *Alienation studies: Collected papers of Melvin Seeman* (pp. 15–52). Cham: Springer.
- RPD (2021). *Ogólnopolskie badanie jakości życia dzieci i młodzieży w Polsce. Obszar nr 1 – środowisko szkolne*. Warszawa: Rzecznik Praw Dziecka.
- RPD (2024). *RPD do Ministry do spraw Społeczeństwa Obywatelskiego* [ZEW.422.15.2024.ŁK]. Rzecznik Praw Dziecka. <https://brpd.gov.pl/wp-content/uploads/2024/10/RPD-do-Ministry-do-spraw-Spoleczenstwa-Obywatelskiego.pdf> [dostęp: 20.04.2025].
- RPD (2025). *Wystąpienie generalne ws. rejestru młodzieżowych rad* [ZEW.422.15.2024.ŁK]. Rzecznik Praw Dziecka. <https://brpd.gov.pl/wp-content/uploads/2025/01/do-Siemoniak-Tomasz-MSWiA-wystapienie-generalne-ws.-rejestru-młodzieżowych-rad.pdf> [dostęp: 20.04.2025].
- Ruch, D. A., Sheftall, A. H., Schlagbaum, P., Rausch, J., Campo, J.V., Bridge, J.A. (2019). Trends in Suicide Among Youth Aged 10 to 19 Years in the United States, 1975 to 2016. *JAMA Network Open*, 2(5), e193886.
- Rzepecki, Ł., Drzewiecki, P. (2022). *Rozmowy z młodymi o Polsce. Raport z I cyklu konsultacji społecznych #MłodziwPałacu 2020–2021*. Warszawa: Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.
- SA/Rz 139/97 – Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Rzeszowie z 21.05.1997 r. <https://sip.lex.pl/#/jurisprudence/520126251/1>
- Sadłoń, W. (2017). Religia a społeczeństwo obywatelskie w Polsce na początku XXI wieku. *Społeczeństwo Obywatelskie*, 4(1–2), 35–49.
- Sadłoń, W. (2021). *Katolickie organizacje charytatywne: raport z badań katolickich organizacji charytatywnych oraz przyparafialnej aktywności charytatywnej*. Warszawa: Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC im. Witolda Zdaniewicza.
- Salisbury, R. H. (1975). Research on Political Participation. *American Journal of Political Science*, 19(2), 323–341.
- Sasaki, F. (2016). Online political efficacy (OPE) as a reliable survey measure of political empowerment when using the Internet. *Policy & Internet*, 8(2), 197–214.
- Schmid, C. (2012). The value “social responsibility” as a motivating factor for adolescents’ readiness to participate in different types of political actions, and its socialization in parent and peer contexts. *Journal of Adolescence*, 35(3), 533–547.
- Schmidt, L. A., Brook, C. A., Hassan, R., MacGowan, T., Poole, K. L., Jetha, M. K. (2023). iGen or shyGen? Generational Differences in Shyness. *Psychological Science*, 34(6), 705–713.
- Schulz, W. (2005). *Political Efficacy and Expected Political Participation among Lower and Upper Secondary Students. A Comparative Analysis with Data from the IEA Civic Education Study*. Paper prepared for the ECPR General Conference in Budapest, 8–10 September 2005.
- Schumann, S., Klein, O. (2015). Substitute or stepping stone? Assessing the impact of low-threshold online collective actions on offline participation. *European Journal of Social Psychology*, 45, 308–322.
- Scovil, J. (2021a). Zainteresowanie polityką i poglądy polityczne młodych Polaków. W: M. Grabowska (red.), *Młodzi Polacy w badaniach CBOS 1989–2021. Opinie i Diagnozy*, 48, 49–64.

- Scovil, J. (2021b). Zainteresowanie polityką i poglądy polityczne młodych Polaków na tle ogółu badanych. *Komunikat z badań CBOS*, 16.
- Scovil, J. (2022). Lokalna parafia – jej postrzeganie i funkcje. *Komunikat z badań CBOS*, 5.
- Sears, D. O., Levy, S. (2003). Childhood and adult political development. In D. O. Sears, L. Huddy, R. Jervis (Eds.), *Oxford handbook of political psychology* (pp. 60–109). Oxford: Oxford University Press.
- Sejm RP (2021). *Głosowanie nr 111 na 28. posiedzeniu Sejmu dnia 20-04-2021 r. o godz. 11:27:59*. <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/agent.xsp?symbol=glosowania&nrkadencji=9&nrglosowania=111> [dostęp: 10.04.2025].
- Sekuła, P. (2009). *Kultura polityczna a konsolidacja demokracji*. Kraków: Wydawnictwo Krakowskiej Szkole Wyższej im. A. Frycza Modrzewskiego.
- Senat RP (2021). *Inicjatywy ustawodawcze: Projekt ustawy o zmianie ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie województwa*. <https://www.senat.gov.pl/prace/proces-legislacyjny-w-senacie/inicjatywy-ustawodawcze/inicjatywa,125.html> [dostęp: 10.04.2025].
- Šerek, J., Machackova, H., Macek, P. (2017). The chicken or egg question of adolescents' political involvement: Longitudinal analysis of the relation between young people's political participation, political efficacy, and interest in politics. *Zeitschrift für Psychologie*, 225(4), 347–356.
- Shehata, A., Strömbäck, J. (2018). Learning Political News From Social Media: Network Media Logic and Current Affairs News Learning in a High-Choice Media Environment. *Communication Research*, 48(1), 125–147.
- Skarżyńska, K. (1999). *Podstawy psychologii politycznej*. Warszawa: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Skarżyńska, K. (2005). *Człowiek a polityka: zarys psychologii społecznej*. Warszawa: Scholar.
- Slater, M. D. (2007). Reinforcing spirals: The mutual influence of media selectivity and media effects and their impact on individual behavior and social identity. *Communication Theory*, 17(3), 281–303.
- Smith, Ch., Denton, M.L. (2005). *Soul Searching: The Religious and Spiritual Lives of American Teenagers*. Oxford: Oxford University Press.
- Sohl, S., Arensmeier, C. (2014). The school's role in youths' political efficacy: can school provide a compensatory boost to students' political efficacy? *Research Papers in Education*, 30(2), 133–163.
- Solhaug, T. (2006). Knowledge and Self-Efficacy as Predictors of Political Participation and Civic Attitudes: With Relevance for Educational Practice. *Policy Futures in Education*, 4(3), 265–278.
- SPRM (2007). *Spis Powszechny Młodzieżowych Rad 2006*. Ogólnopolska Federacja Młodzieżowych Samorządów Lokalnych. https://web.archive.org/web/20071212074719/http://www.federacja.org/spis2006_aktualnosci.html [dostęp: 21.03.2025].
- Stockemer, D., Rocher, F. (2016). Age, political knowledge and electoral turnout: a case study of Canada. *Commonwealth & Comparative Politics*, 55(1), 41–62.

- Stych, M. (2016). Czy istnieje zasadność funkcjonowania młodzieżowych rad gminy? *Przegląd Prawa Publicznego*, 7–8, 180–190.
- Szostak, V. (2023). 100 tysięcy nastolatków zagłosowało w swoich szkołach. „Wynik PiS największym zaskoczeniem”. OKO.press. <https://oko.press/mlodzi-wyborcy-glosowanie-w-szkolach-wyniki> [dostęp: 03.10.2024].
- Szymczak, W. (2022). Partycypacja społeczna młodzieży i jej wartościowanie. Analiza socjologiczna. *Zeszyty Naukowe KUL*, 65(2), 3–28.
- Teorell, J., Torcal, M., Montero, J. R. (2007). Political Participation: Mapping the Terrain. In J. van Deth, J. R. Montero, A. Westholm (Eds.), *Citizenship and Involvement in European Democracies: A Comparative Perspective* (Vol. 17, pp. 334–357). London: Routledge.
- Theocharis, Y. (2015). The Conceptualization of Digitally Networked Participation. *Social Media + Society*, 1(2).
- Toka, G., Popescu, M. (2008). Inequalities of Political Influence in New Democracies. *International Journal of Sociology*, 37, 67–93.
- Torney-Purta, J. (2002). The school's role in developing civic engagement: A study of adolescents in twenty-eight countries. *Applied Developmental Science*, 6(4), 203–212.
- TuftsNow (2024). *Young Voters Shifted Toward Trump but Still Favored Harris Overall*. <https://now.tufts.edu/2024/11/12/young-voters-shifted-toward-trump-still-favored-harris-overall> [dostęp: 15.01.2025].
- Turska-Kawa, A. (2011). Specyfika motywacji w aktywności politycznej. W: J. Goliński, F. Pierzchalski (red.), *Osobliwości polskiej demokracji w 21 wieku: uwarunkowania kulturowo-medialne* (s. 123–138). Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego.
- TVN24 (2019). *Niska frekwencja, dobry wynik Konfederacji. Tak głosowali młodzi*. <https://tvn24.pl/polska/wyборы-parlamentarne-2019-wyniki-sondazowe-jak-glosowali-młodzi-ra977132-ls2312723> [dostęp: 15.01.2025].
- TVN24 (2023). *Jak głosowali mężczyźni, a jak kobiety? Młode panie wsparły KO i Lewicę, młodzi panowie Konfederację. Starsi poparli PiS*. <https://tvn24.pl/wyборы-parlamentarne-2023/wyборы-parlamentarne-2023-jak-glosowali-mezczyzni-a-jak-kobiety-st7399212> [dostęp: 15.01.2025].
- Twenge, J. M. (2006). *Generation me: Why today's young Americans are more confident, assertive, entitled and more miserable than ever before*. New York: Free Press.
- Twenge J. M. (2017). *iGen. Dlaczego dzieciaki dorastające w sieci są mniej zbuntowane, bardziej tolerancyjne, mniej szczęśliwe – i zupełnie nieprzystosowane do dorosłości?* Sopot: Smak Słowa.
- Twenge, J. M., Campbell, W. K., Carter, N. T. (2014). Declines in trust in others and confidence in institutions among American adults and late adolescents, 1972–2012. *Psychological Science*, 25(10), 1914–1923.
- Twenge, J. M., Spitzberg, B. H., Campbell W. K. (2019). Less in-person social interaction with peers among U.S. adolescents in the 21st century and links to loneliness. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(6), 1892–1913.

- Udupa, N. S., Twenge, J. M., McAllister, C., Joiner, T. E. (2023). Increases in poor mental health, mental distress, and depression symptoms among U.S. adults, 1993–2020. *Journal of Mood and Anxiety Disorders*, 2, 100013.
- Umańska, E. (2023). Kobiety i polityka. *Komunikat z badań CBOS*, 123.
- UNICEF (2024). *Prawa dziecka w Polsce w 2024 roku*. Warszawa: Stowarzyszenie Polski Komitet Narodowy UNICEF.
- UNITY (2025). *Youth Councils*. <https://unityinc.org/youth-councils/> [dostęp: 15.03.2025].
- Uslaner, E. M. (2002). *The moral foundations of trust*. Cambridge: Cambridge University Press.
- van Deth, J. W. (2001). *Studying Political Participation: Towards a Theory of Everything?* Paper presented at the Joint Sessions of Workshops of the European Consortium for Political Research, Grenoble, 6–11 April 2001.
- van Erkel, P. F. A., Van Aelst, P. (2020). Why Don't We Learn from Social Media? Studying Effects of and Mechanisms behind Social Media News Use on General Surveillance Political Knowledge. *Political Communication*, 38(4), 407–425.
- van Zomeren, M., Kutlaca, M., Turner-Zwinkels, F. (2018). Integrating who “we” are with what “we” (will not) stand for: A further extension of the *Social Identity Model of Collective Action*. *European Review of Social Psychology*, 29(1), 122–160.
- van Zomeren, M., Postmes, T., Spears, R. (2008). Toward an integrative social identity model of collective action: A quantitative research synthesis of three socio-psychological perspectives. *Psychological Bulletin*, 134(4), 504–535.
- van Zomeren, M., Postmes, T., Spears, R. (2012). On conviction's collective consequences: Integrating moral conviction with the social identity model of collective action. *British Journal of Social Psychology*, 51(1), 52–71.
- Valentino, N. A., Gregorowicz, K., Groenendyk, E. W. (2009). Efficacy, Emotions and the Habit of Participation. *Political Behavior*, 31(3), 307–330.
- Valeriani, A., Vaccari, C. (2016). Accidental exposure to politics on social media as online participation equalizer in Germany, Italy, and the United Kingdom. *New Media & Society*, 18(9), 1857–1874.
- Verba, S., Nie, N. H. (1972). *Participation in America: Political Democracy and Social Equality*. New York: Harper & Row.
- Verba, S., Nie, N. H., Kim, J. (1978). *Participation and political equality: A seven nation comparison*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Verba, S., Schlozman, K. L., Brady, H. (1995). *Voice and equality: civic voluntarism in American politics*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Vosoughi, S., Roy, D., Aral, S. (2018). The spread of true and false news online. *Science*, 359(6380), 1146–1151.
- Wang, K. (2024). Are Generation Z Less Car-Centric Than Millennials? A Nationwide Analysis Through the Lens of Youth Licensing. *Cities*, 149, 104951.
- Wasilewska, O. (red.). (2023). *Młodzi w demokracji. Wyniki Międzynarodowego Badania Kompetencji Obywatelskich ICCS 2022*. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

- Wasilewski, P., Borkowski, M., Adamiak, S. i in. (2018). *O Młodzieżowych Radach: Analiza Młodzieżowych Rad w Polsce na rok 2018*. Warszawa: Rada Dzieci i Młodzieży RP przy Ministrze Edukacji Narodowej.
- Weiss, J. (2020). What Is Youth Political Participation? Literature Review on Youth Political Participation and Political Attitudes. *Frontiers in Political Science*, 2, 1.
- Wilkenfeld, B., Lauckhardt, J., Torney-Purta, J. (2010). The relation between developmental theory and measures of civic engagement in research on adolescents. In L. R. Sherrod, J. Torney-Purta, C. A. Flanagan (Eds.), *Handbook of research on civic engagement in youth* (pp. 193–219). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Winter, D. G. (1973). *The power motive*. New York: Free Press.
- Wolanin, M. (2020). Poszerzenie kompetencji młodzieżowych rad i sejmików jednostek samorządu terytorialnego – wnioski i postulaty. *Veritas Iuris*, 3(2), 64–78.
- Wolfinger, R. E., Rosenstone, S. J. (1980). *Who Votes?* New Haven, CT: Yale University Press.
- Wray-Lake, L. (2019). How do young people become politically engaged? *Child Development Perspectives*, 13(2), 127–132.
- Wrzos, M., Kuchta, W., Maliszewska, E. (2023). *Nigdy więcej samotności. Badanie osamotnienia pokolenia Z w Polsce*. Mindgenic.
- Wyniki wyborów: Jak głosy rozkładały się według wieku, płci, wykształcenia wyborców?: https://www.rmfm24.pl/raporty/raport-wybory-parlamentarne-2019-fakty/najnowsze/news-wyniki-wyborow-jak-glosy-rozkladaly-sie-wedlug-wieku-plci-wy,nld,3276136#crp_state=1 [dostęp: 09.05.2024].
- Wyrzykowska, O., Zapolski-Downar, J. (2021). *Młodzieżowa samorządność w Polsce. Analiza i dalsza perspektywa*. Poznań: Wydawnictwo Rys.
- Wysocka, A., Cierniak-Piotrowska, M., Dąbrowska, A., Kowalik, M., Potocka, M., Stelmach, K., Waśkiewicz, K. (2024). *Sytuacja demograficzna Polski do 2023 r.* Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
- Wysocka, M., Pokrywka, A., Jakubiszyn, K., Janczura, K., Radek, P., Ziółkowska, J., Kuś, J. (2022). *Kim są polscy użytkownicy TikToka? (Część 4)*. Warszawa: GetHero & Uniwersytet SWPS.
- Zeldin, S., Krauss, S. E., Collura, J., Lucchesi, M., Sulaiman, A. H. (2014). Conceptualization and measuring youth-adult partnership in community programs: A cross national study. *American Journal of Community Psychology*, 54, 337–347.
- Zukin, C., Keeter, S., Andolina M., Jenkins, K., Delli Carpini, M.X. (2006). *A New Engagement? Political Participation, Civic Life, and the Changing American Citizen*. Oxford: Oxford University Press.
- Żerkowska-Balas, M., Cześnik, M., Zaremba, M. (2017). Dynamika wiedzy politycznej Polaków. *Studia Socjologiczne*, 3(226), 7–31.

Indeks osób

A

Abramson Paul R. 87, 181
Adamiak Szymon 201
Adler Richard P. 21, 181
Ahern David 184
Akiva Thomas 108, 181
Aksami Bożena 98, 104, 181
Al-Emran Mostafa 181
Alalwan Ali Abdallah 181
Albanna Hanaa 181
Alberici Augusta Isabella 79, 193
Almond Gabriel 61, 66, 86, 89, 181
Alwin Duane F. 61, 181
Amnå Erik 21–23, 186
Anderson Lee 38, 181
Andersson Erik 58, 181
Andolina Molly 201
Anspach Nicolas M. 73, 182
Aral Sinan 67, 200
Arensmeier Cecilia 88, 198
Arnett Jeffrey J. 12, 182
Atkin Charles K. 72, 73, 187
Augsberger Astraea 108, 110, 182

Augustyniak-Górna Teresa 117, 182

B

Badora Barbara 43, 44, 52, 53, 83, 103, 143, 144, 182
Bakshy Eytan 189
Balch George 87, 182
Ballard Parissa J. 29, 30, 191
Banducci Susan A. 86, 190
Bandura Albert 93, 182
Barakeh Sylwia 13, 57, 190
Barber Bernard 95, 182
Barnes Samuel H. 20, 26, 182
Barrett Martyn 13, 21, 24, 25, 57, 182
Bartosik Ewelina 130, 182
Bartoszewicz Artur 39
Bäck Hanna 66, 196
Bean Clive 20, 92, 182, 188
Beaumont Elizabeth 86–88, 182
Beck Paul A. 182
Bem Daryl J. 89, 182
Bennett W. Lance 73, 182
Berkowitz William R. 95, 182

Bessell Sharon 129, 183
 Biden Joe 10
 Bieda Halina 119
 Bieja Magdalena 38–40
 Biswas Tanu 10, 183
 Blachnicka-Ciacek Dominika 17, 183
 Blanchard Edward B. 95, 183
 Blesa Fernando García 74, 184
 Boguszewski Rafał 11, 183
 Bolzendahl Catherine 29, 184
 Bond Robert M. 189
 Boonen Joris 62, 189
 Boratyn Dominik 109, 110, 117, 131, 139, 140, 183
 Borkowski Michał 201
 Born Michel 184
 Borowiak Joanna 126, 183
 Borski Maciej 59, 183
 Bosacki Marcin 119
 Bosak Krzysztof 37
 Boukes Mark 73, 183
 Boulianne Shelley 194
 Bowers Jake 62, 63, 189
 Bożewicz Marta 11, 75, 183
 Brady Henry 21, 74, 82, 87, 200
 Braun Grzegorz 38, 39, 40
 Bridge Jeffrey A. 197
 Bról Michał 27, 114, 125, 183
 Brook Chistina A. 197
 Brown Courtney 191
 Bruckmayer Michaela 189
 Brunton-Smith Ian 13, 24, 25, 57, 182
 Buczyńska Agnieszka 124
 Budka Borys 119
 Budziszewska Magdalena 89, 183
 Burns Nancy 21, 183

C

Calik Anna 134, 183
 Campbell Angus 86, 183
 Campbell David 87, 184
 Campbell W. Keith 8, 98, 199
 Campo John V. 197
 Cannon Tyrone D. 195
 Capanna Cristina 184

Caprara Gian Vittorio 88, 184
 Carter Nathan T. 98, 199
 Cella Cristina 85, 184
 Cervi Laura 74, 184
 Cervone Daniel 95, 184
 Checkoway Barry 129, 196
 Chys Piotr 17, 52, 90–93, 100, 184
 Cialdini Robert 66, 184
 Cicognani Elvira 62, 184
 Cierniak-Piotrowska Małgorzata 201
 Coffé Hilde 29, 184
 Cole Sam 189
 Collins Mary Elizabeth 182
 Collura Jessica 201
 Colomer Josep M. 31, 184
 Conger Kimberly H. 185
 Conway M. Margaret 32, 72, 184,
 Coppock Alexander 74, 184
 Cortina Kai S. 108, 181
 Craig Stephen C. 87, 193
 Crow David 69, 189
 Culora Andreas 189
 Cybulska Agnieszka 90, 92, 99, 143, 184
 Czapiński Janusz 98
 Cześnik Mikołaj 82, 201

Ć

Ćwiklicki Marek 117, 184

D

Damon William 191
 Darmon Krzysztof 194
 Dassonneville Ruth 30, 184
 Dąbrowska Agata 201
 Dąbrowski Denis 14, 142, 185
 de Silva Annemari 189
 de Vreese Claes 72, 73, 193, 194
 Dec-Kiełb Maria 127, 132, 185
 Dejaeghere Yves 81, 185
 Delhey Jan 97, 185
 Delli Carpini Michael X. 21, 29, 81, 185, 201
 Denton Melina Lundquist 75, 198
 Dermody Janine 66, 185
 Diekman Amanda B. 30, 186

Dinas Elias 32, 98, 185
Dinesen Peter Thisted 97, 185
Djupe Paul A. 66, 185
Dougher Meaghan 182
Drew Dan 81, 185
Drzewiecki Piotr 131, 134, 197
Duda Andrzej 37, 119
Dudley Robert L. 68, 185
Durán Mogollón Liá 13, 195
Durmuşoğlu Linet R. 62, 185

E

Eagly Alice H. 30, 186
Earl Jennifer 12, 186
Eckes Thomas 186
Eckles Dean 189
Eckstein Katharina 71, 88, 186, 194
Eden Karen 28, 29, 186
Eichenberg Richard C. 29, 195
Ekman Joakim 21–23, 186
Ekström Mats 66, 186
Elliott Thomas 186
Esau Michelle 65, 186
Esser Frank 193

F

Farrall Stephen 188
Feldbaum Eleanor 184
Feliński Michał 11, 46, 47, 49, 50, 84,
103, 146, 187
Ferber Thaddeus 192
Fessler Daniel M. T. 195
Fieldhouse Edward 28, 187
Finlay Sarah 108, 187
Fiorina Morris P. 21, 187
Flanagan Constance A. 108, 182, 187,
201
Foa Roberto Stefan 12, 42, 187
Fournier Bernard 184
Fowler James H. 189
Franklin, Mark 32, 61, 187
Fraser Terrence 43, 187
Frączak Maciej 184
Freelon Deen 73, 182
Freeman Claire 109, 193

Fukuyama Francis 96, 187
Furman Aleksandra 191

G

Gaby Sarah 29, 187
Gagatek Kaja 54, 187
Galica Mateusz 36, 191
Galston William A. 81, 187
Garramone Gina M. 72, 73, 187
Gavray Claire 184
Gawłowski Stanisław 119
Gecker Whitney 182
Gidengil Elisabeth 63, 187
Gierach Ewelina 118, 188
Gilder Lucy 188
Gimpel James G. 61, 75, 188, 195
Gitelson Alan R. 68, 185
Glanville Jennifer L. 96, 188
Głowacki Marcin 146, 187
Głód Zuzanna 89, 183
Gniewosz Burkhard 88, 186
Goggin Judy 21, 181
Golinowski Janusz 199
Golińska Agnieszka 190
Gomoła Adam 7, 8
Gonzalez Anaëlle 74, 188
Gore Pearl Mayo 95, 188
Górska Paulina 191
Grabowska Mirosława 11, 75, 182, 184,
187, 188, 190
Grasso Maria Teresa 58, 188
Gray Emily 188
Gregorowicz Krysha 88, 200
Griffin Chris 28, 188
Grinson Amit 194
Groenendyk Eric W. 88, 200
Guess Andrew 74, 184
Gurin Gerald 86, 183
Guth James L. 195
Gwiazda Magdalena 182, 196

H

Hagger-Vaughan Alice 189
Halperin Eran 194
Halpern Daniel 92, 188

Hanmer-Lloyd Stuart 66, 185
Harff Darian 74, 88, 188
Harris Kamala 199
Hart Daniel 62, 192
Hassan Raha 197
Hay Colin 188
Hayes Bernadette 92, 188
Helmstetter Craig 43, 187
Henn Matt 28, 188
Hess Robert D. 68, 188
Highton Benjamin 31, 81, 188, 189
Holland Kristin 193
Hollander Neil 72, 189
Hołownia Szymon 8, 36–40
Hooghe Marc 29, 62, 97, 189, 192
Horna-Cieślak Monika 124
Huddy Leonie 198
Huebner Robert B. 95, 189

I

Inglehart Ronald 28, 29, 189
Isenberg Daniel J. 67, 189

J

Jagers Sverker 192
Jakubiak Marek 39
Jakubiszyn Kamil 201
Janczura Klaudia 201
Janis Irving L. 67, 189
Janta Barbara 112, 189
Jaśko Katarzyna 189
Jenkins Krista 201
Jennings M. Kent 62, 63, 81, 189
Jennings Will 188
Jetha Michelle K. 197
Jervis Robert 198
Jewdokimow Marcin 75, 194
Joiner Thomas E. 200
Jones Jason J. 74, 189
Jones Jeffrey M. 10, 189
Jones Su 194
Jostyn Jay 111, 189
Józwiak Jacek 125, 189

K

Kaase Max 125, 189
Kahne Joseph 68, 189
Kajta Justyna 13, 32, 42, 57, 63, 64, 190
Kaleta Piotr 8
Kalukin Rafał 7, 190
Kam Cindy D. 81, 190
Karaś Urszula 32, 54, 92, 187, 190
Karp Jeffrey A. 86, 190
Karpiński Zbigniew 96, 190
Katz James E. 92, 188
Kądziela Adam 37, 190
Keating Avril 68, 190
Keeter Scott 29, 81, 185
Kellstedt Lyman A. 195
Kelsz Julia 32, 54, 92, 187, 190
Kenny David A. 190
Kesler Marcin 36, 190
Keyes Katherine M. 8, 190
Kim, Jae-on 20, 200
Kirby, Emily Hoban 75, 191
Klassen Andrew 187
Klein Olivier 10, 197
Klinger Ulrike 73, 190
Klofstad Casey A. 66, 190
Knapton Holly M. 66, 196
Komorowski Bronisław 37, 59
Kopińska Violetta 17, 18, 80, 190
Korwin-Mikke Janusz 37, 119
Koseła Krzysztof 75, 190
Kostelka Filip 30, 184
Kowalik Marzena 201
Krauss Steven Eric 201
Kreski Noah T. 8, 190
Krosnick Jon A. 61, 181
Kroger Jane 66, 191
Krzywosz-Rynkiewicz Beata 26, 191
Kuchta Weronika 11, 201
Kudmáč Aleš 88, 191
Kuisz Jarosław 12, 191
Kukiz Paweł 34, 37
Kunz Ruth 193
Kuś Jakub 201
Kutlaca Maja 80, 200
Kwiatkowska Agnieszka 190

L

Lane Robert E. 87, 191
Lauckhardt James 61, 201
Lay J. Celeste 61, 187, 188
Lee Francis L. F. 93, 191
Lee Nam-Jin 68, 189
Leemis Ruth W. 193
Leenders Emma 189
Levine Peter 108, 187
Levinsen Klaus 63, 191
Levy Jack S. 88, 198
Li Yaojun 28, 29, 192
Lipset Seymour Martin 19, 191
Lipsey Mark W. 95, 189
Lister Michael 194
Liverant Shepherd 95, 196
Lopez Mark Hugo 75, 191
Lucchesi Micaela 201
Lyons Pat 88, 191

M

Macek Petr 89, 198
MacGowan Taigan 197
Machackova Hana 89, 198
Maciak Maciej 39
Maciaszek Piotr 117, 191
MacKuen Michael 191
Maher Thomas V. 186
Maison Dominika 191
Malin Heather 29, 30, 191
Maliszewska Emilia 11, 201
Marcelo Karlo Barrios 75, 191
Marchlewska Marta 82, 94, 191
Marcinkiewicz Paweł 41, 191
Marczewski Paweł 13, 57, 190
Marczuk Marta 36, 191
Mariański Janusz 76, 191
Marien Sofie 29, 97, 189, 192
Marmola Maciej 32, 33, 60, 90, 97, 102, 185, 192
Marsh David 28, 29, 192
Martín Irene 22, 192
Martin Shanetta 107, 111, 192
Martinangeli Andrea F. M. 97, 192
Marzęcki Radosław 28, 32, 192

Maślak Artur 194
Matczak Marcin 7, 8
Matecka Ewa 119
Mattei Franco 87, 193
Mazur Michał 40, 192
Mazurek Piotr 127
McAllister Cooper 200
McCabe Katherine T. 193
McDonagh Alex 194
McIntosh Hugh 62, 192
McLauchlan Gregory 96, 192
McLeod Jack M. 73, 192
McMahon Ada 192
Mebane Minou 184
Mendelberg Tali 193
Mentzen Sławomir 37–40
Mercado Melissa C. 8, 193
Michalski Piotr 191
Middleton Emily 110, 193
Mider Daniel 19, 193
Mięsiak Igor 132, 193
Miklosi Joe 108, 193
Milesi Patrizia 79, 193
Miller Warren E. 86, 183
Moeller Judith 72, 73, 88, 193
Molenda Zuzanna 191
Monasterio Gonzalo Velasco 85, 184
Montero José Ramón 20, 21, 192, 199
Morawiecki Mateusz 119
Morawska-Stanecka Gabriela 119
Morrell Michael E. 89, 193
Morozov Evgeny 10, 24, 193
Moy Patricia 73, 192
Myszka-Strychalska Lucyna 173, 193

N

Nairn Karen 109, 193
Napiontek Olga 117, 193
Nawrocki Karol 37, 38, 39
Neiheisel Jacob R. 185
Newton Kenneth 97, 185
Nie Norman H. 19, 20, 200
Niederle Muriel 30, 193
Niemi Richard G. 29, 87, 193, 195
Nieuwbeerta Paul 62, 194

Noack Peter 71, 186, 194
Nørgaard, Asbjørn S. 87, 196
Norris Pippa 29, 194

O

O'Neill Brenda 63, 187
O'Toole Therese 194
Ohme Jakob 73, 194
Olson Mancur 194
Olszanecka-Marmola Agata 74, 194
Omyła-Rudzka Małgorzata 12, 49, 194
Organek Luiza 75, 194
Oser Jennifer 87, 194
Owczarek Michał 117, 194

Ö

Östman Johan 66, 186

P

Pająk-Patkowska Beata 97, 194
Palikot Janusz 33, 193
Palmer Carl L. 81, 190
Palonsky Stuart B. 70, 194
Pankowski Krzysztof 143, 184
Papiernik Weronika 8, 194
Paschou Maria 13, 195
Patrick Megan E. 8, 190
Paxton Pamela 96, 188, 195
Pearson-Merkowitz Shanna 75, 195
Pennycook Gordon 195
Pervin Lawrence A. 95, 184
Piasecki Andrzej K. 60, 195
Pickard Sarah 12, 195
Pierzchalski Filip 199
Pietrasik Joanna 117, 193, 194
Piotrkowska, Agata 134, 195
Pisański Mateusz 127, 128, 130, 170, 172, 195
Pittman Karen 192
Piwnicki Grzegorz 76, 195
Pokrywka Adrian 201
Poole Kristie L. 197
Popescu Marina 81, 199
Portney Kent E. 29, 195
Postmes Tom 66, 79, 93, 200

Potocka Małgorzata 201
Povitkina Marina 192
Preece Jessica 30, 195
Print Murray 68, 88, 196
Prior Markus 82, 195
Przywora Bogusław 59, 183
Puig-i-Abril Eulalia 24, 196
Pustułka Paula 190
Putnam Robert D. 19, 74, 96, 195

Q

Quintelier Ellen 29, 61, 66, 88, 192, 195
Quintelier Katinka J. P. 66, 195

R

Rachwał Marcin 194
Raciborski Jacek 17, 196
Radzewicz Jakub 113, 117, 194, 196
Radek Patrycja 201
Rand Alex 187
Rand David G. 195
Rasmussen Stig H. R. 81, 87, 196
Rausch Joseph 197
Reichert Frank 68, 88, 97, 196
Renström Emma A. 66, 196
Richards-Schuster Katie 129, 196
Riedl Magdalena 74, 196
Rocher François 81, 198
Rogalińska Dominika 11, 196
Rogoza Marta 191
Roguska Beata 46, 47, 64, 65, 103, 187, 196
Rojas Hernando 24, 196
Roker Debbie 28, 29, 186
Roman Nicolette Vanessa 65, 186
Rosenstone Steven J. 87, 201
Ross Lisa M. 196
Rothstein Bo 97, 192, 196
Rotnicka Jadwiga 119
Rotter Julian B. 94, 95, 188, 196
Roy Deb 67, 200
Ruch Donna A. 8, 197
Russell Andrew 28, 187
Rzepecki Łukasz 131, 134, 197

S

Sadłoń Wojciech 75, 76, 194, 197
Salisbury Robert H. 19, 197
Sasaki Fumiko 92, 197
Sarnowska Justyna 190
Scarboro M. Eugene 95, 183
Scheufele Dietram A. 73, 192
Schlagbaum Paige 197
Schlozman Kay Lehman 21, 82, 87, 183, 200
Schmid Christine 197
Schmidt Louis A. 8, 197
Schmuck Desiree 74, 88, 188
Schuknecht Jason E. 61, 188
Schulz Wolfram 87, 197
Schumann Sandy 10, 197
Schuurman Mieke 189
Schwemmer Carsten 196
Scovil Jonathan 12, 38, 76, 83, 143, 144, 197, 198
Scullion Richard 66, 185
Seeman Melvin 95, 196
Sears David O. 88, 198
Sekula Joanna 119
Sekula Paulina 89, 198
Senyszyn Joanna 38–41
Sheftall Arielle H. 197
Shehata Adam 73, 198
Sherrod Lonnie R. 182, 201
Skarżyńska Krystyna 77, 78, 189, 196, 198
Slade Michael 187
Slater Michael D. 73, 198
Sligo Judith 109, 193
Smidt Corwin E. 195
Smith Charles 108, 181
Smith Christian 75, 198
Sohl Sofia 88, 198
Solhaug Trond 198
Sośnierz Dobromir 119
Spears Russell 66, 79, 93, 200
Spitzberg Brian H. 8, 199
Stanowski Krzysztof 39
Stelmach Karina 201
Stockemer Daniel 81, 198

Stoddard Olga 30, 195
Stoker Laura 62, 63, 189
Stolle Dietlind 66, 97, 196
Stone Deborah M. 193
Strömbäck Jesper 73, 198
Stych Marek 118, 199
Sugimura Kazumi 12, 182
Sulaiman Abdul Hadi 201
Svensson Jakob 73, 190
Szaniawska Monika 117, 193
Szczepańska Dagmara 191
Szejnfeld Adam 119
Szostak Violetta 40, 199
Szymczak Wioletta 76, 199

Š

Šerek Jan 89, 198

T

Thal Adam 193
Tejedor Santiago 74, 184
Teorell Jan 20, 21, 199
Ternovski John 74, 184
Theocharis Yannis 24, 199
Toka Gábor 81, 199
Torcal Mariano 20, 21, 199
Torney-Purta Judith 61, 68, 70, 182, 188, 199, 201
Tranmer Mark 28, 187
Trautner Hanns M. 186
Trump Donald 38, 199
Trzaskowski Rafał 37–40
Turner-Zwinkels Felicity 80, 200
Turska-Kawa Agnieszka 78, 199
Twenge Jean M. 7–9, 98, 199, 200
Tyszkiewicz Wadim 119

U

Udupa Nikhila S. 8, 200
Umańska Edyta 83, 200
Uslaner Eric M. 96, 200

V

Vaccari Cristian 73, 74, 200
Valenzuela Sebastián 92, 188

Valeriani Augusto 73, 74, 200
 Van Aelst Peter 86, 200
 van der Bulck Jan 194
 van Deth Jan W. 20, 22, 192, 199, 200
 van Erkel Patrick 86, 200
 van Zomeren Martijn 66, 79, 80, 93, 200
 Vandenbosch Laura 74, 188
 Valentino Nicholas A. 88, 200
 Vecchione Michele 184
 Verba Sidney 19, 20, 21, 61, 66, 74, 82,
 86, 87, 89, 181, 183, 200
 Vesterlund Lise 30, 193
 Vosoughi Soroush 67, 200

W

Wang Jing 193
 Wang Kailai 200
 Wasilewska Olga 17, 69, 72, 86, 104, 200
 Wasilewski Piotr 125, 129, 131, 140, 145,
 147, 148, 160, 162, 201
 Waśkiewicz Kamil 201
 Wcisło Jerzy 119
 Weaver David 81, 185
 Weinstein Mark 28, 188
 Weiss Julia 82, 201
 Wells Chris 73, 182
 Welzel Christian 97, 185
 Wenger D. 187
 Westholm Anders 192, 199
 Wilkenfeld Britt 61, 201
 Winter David G. 78, 201
 Wittebrood Karin 62, 194
 Woch Marek 39
 Wolanin Mikołaj 117, 134, 201
 Wolfinger Raymond E. 31, 87, 189, 201

Wood Wendy 30, 186
 Woźniak Tadeusz 119
 Wray-Lake Laura 59, 201
 Wring Dominic 28, 188
 Wrona Tadeusz 113
 Wrzos Magda 11, 201
 Wyckoff Mikel L. 184
 Wyrzykowska Oliwia 113, 115–117,
 119, 121, 122, 126, 127, 134, 201
 Wysocka Anna 11, 201
 Wysocka Magdalena 146, 201

Y

Yndigegn Carsten 63, 191
 Young Lisa 63, 187
 Youniss James 62, 192

Z

Zalewska Anna M. 26, 191
 Zandberg Adrian 37–40
 Zani Bruna 21, 182, 184
 Zapolski-Downar Jan 113, 115–117,
 119, 121, 122, 126, 127, 134, 201
 Zaremba Mateusz 82, 201
 Zeldin Shepherd 132, 201
 Zieliński Jarosław 119
 Ziewiecki Sandra 196
 Ziółkowska Justyna 201
 Zukin Cliff 21, 29, 201

Ž

Žukauskienė Rita 12, 182

Ż

Żerkowska-Balas Marta 82, 201

Generation Z in Action: **The Socio-Political Activity of Youth Councils**

Abstract

The book *Generation Z in Action: The Socio-Political Activity of Youth Councils* offers a comprehensive analysis of the functioning of youth councils. It examines key dimensions of political activity, including the motivations of youth councillors, their level of political knowledge, the forms of engagement undertaken on behalf of local communities, cooperation with other institutions and civil society, as well as the sense of agency experienced by youth councils both individually and collectively. The first chapter discusses the specific dynamics of change in the socio-political activity of Polish youth, with particular emphasis on the past thirty years. This provides a political portrait of young people, highlighting the defining characteristics of Generation Z. Attention is given especially to shifts in attitudes toward democracy, electoral participation, membership in political parties and NGOs, and nonconventional forms of participation (most notably involvement in strikes and protests).

The second chapter examines the factors shaping socio-political activity. The reader is introduced to the authors' multi-level framework for analysing the determinants of political participation and civic engagement, encompassing macro-level factors (the socio-political context), meso-level factors (the influence of family, peer groups, schooling, religion, and media—particularly social media), and micro-level factors (political knowledge and interest, motivation for action, the sense of political agency at both individual and collective levels, levels of social and institutional trust, and locus of control).

The third chapter explores the theoretical and practical dimensions of youth councils as consultative, advisory, and initiative bodies established under Polish local government legislation. It outlines the history of youth councils, their legal foundations,

and the scope of their activities, thereby reconstructing a coherent picture of youth councils and the young activists who participate in them. Comparative perspectives are also provided, showing how youth councils operate in other democratic contexts, including the United States and France.

The most significant part of the book is the fourth chapter, which focuses on the titular “Generation Z in Action.” It presents the findings of nationwide research on youth councils and the distinctive forms of activity among Polish members of Generation Z, raised in a digital environment. The authors pose the question of whether youth councils can effectively exercise the competences assigned to them by law, while also identifying the challenges faced by young councillors. The findings paint a rather pessimistic picture: young activists report lacking the necessary competencies to influence local government decisions effectively. While they experience a sense of collective agency, they declare lower levels of individual agency and report insufficient support from schools, local authorities, and their communities. The conclusions of the study serve as the basis for a set of recommendations – a “Decalogue of Youth Councils” – whose implementation could strengthen the empowerment of young people and provide them with genuine influence over shaping their immediate environment.

Redakcja
MARTA TOMCZOK

Projekt okładki, makiety, łamanie
IRENEUSZ OLSZA

Korekta
MARZENA MARCZYK

Redaktor inicjujący
PRZEMYSŁAW PIENIĄŻEK

Nota copyrightowa obowiązująca do 30.11.2026
Copyright © 2025 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

Sprzysjamy otwartej nauce.
Od 1.12.2026 publikacja dostępna na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0)

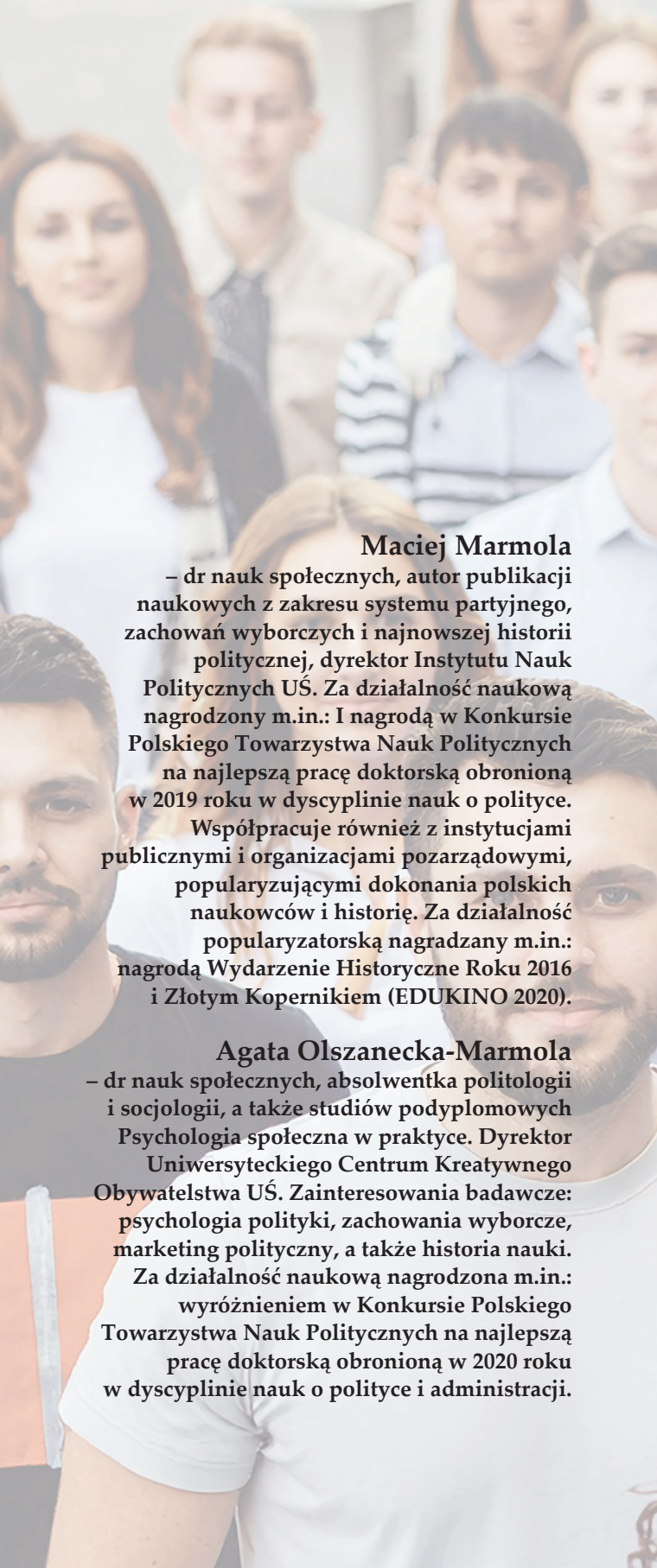
 <https://orcid.org/0000-0003-1911-1125>
 <https://orcid.org/0000-0002-0382-2267>
Generacja Z w działaniu : aktywność
społeczno-polityczna młodzieżowych rad
/ Maciej Marmola, Agata Olszanecka-Marmola.
– Wydanie I. – Katowice : Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego, 2025

<https://doi.org/10.31261/PN.4316>
ISBN 978-83-226-4609-0
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-4610-6
(wersja elektroniczna)

Wydawca:
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Jordana 18, 40-043 Katowice
<https://wydawnictwo.us.edu.pl>
e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Druk i oprawa:
volumina.pl Sp. z o.o.
ul. Księcia Witolda 7–9
71-063 Szczecin

Wyd. I. Ark. druk. 13,5. Ark. wyd. 13,0. Papier Munken Polar 100g vol. 1.13. PN 4316.
Cena 54,90 zł (w tym VAT)

Maciej Marmola
– dr nauk społecznych, autor publikacji naukowych z zakresu systemu partyjnego, zachowań wyborczych i najnowszej historii politycznej, dyrektor Instytutu Nauk Politycznych UŚ. Za działalność naukową nagrodzony m.in.: I nagrodą w Konkursie Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych na najlepszą pracę doktorską obronioną w 2019 roku w dyscyplinie nauk o polityce.

Współpracuje również z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi, popularyzującymi dokonania polskich naukowców i historię. Za działalność popularyzatorską nagradzany m.in.: nagrodą Wydarzenie Historyczne Roku 2016 i Złotym Kopernikiem (EDUKINO 2020).

Agata Olszanecka-Marmola
– dr nauk społecznych, absolwentka politologii i socjologii, a także studiów podyplomowych Psychologia społeczna w praktyce. Dyrektor Uniwersyteckiego Centrum Kreatywnego Obywatelstwa UŚ. Zainteresowania badawcze: psychologia polityki, zachowania wyborcze, marketing polityczny, a także historia nauki. Za działalność naukową nagrodzona m.in.: wyróżnieniem w Konkursie Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych na najlepszą pracę doktorską obronioną w 2020 roku w dyscyplinie nauk o polityce i administracji.

Opracowanie jest z pewnością interesującą pozycją dla badaczy z zakresu nauk społecznych zajmujących się problematyką partykypacji obywatelskiej generacji Z, aktywizmu społecznego, społeczeństwa obywatelskiego, zachowań politycznych. Wśród głównych odbiorców można wskazać także reprezentantów środowisk, które mają duży wpływ na funkcjonowanie i efektywność rad młodzieżowych, czyli nauczycieli i samorządowców. Ale oprócz tych, dość oczywistych, grup docelowych, po książkę powinni sięgnąć także politycy, decydenci ustalający kierunki polityk publicznych i działacze społeczni. W instytucjonalnym ujęciu byłyby to: placówki naukowo-badawcze, jednostki systemu edukacji na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym, samorządy lokalne i regionalne, organizacje społeczne (w tym polityczne), administracja publiczna. Te grupy odbiorców znajdą w opracowaniu zarówno diagnozę sytuacji i obecnego funkcjonowania rad młodzieżowych, bariery (również formalne), jakie ograniczają ich aktywność, jak i praktyczne wskazówki dotyczące likwidowania barier i ułatwiania funkcjonowania młodzieżowym radom.

dr hab. Marzena Cichosz, UWr

Monografia jest przykładem rzetelnej analizy z zakresu nauk o polityce i administracji w wymiarze aplikacyjnym. Autorzy właściwie posługują się warsztatem metodologicznym. Ogrom materiału zebranego i poddanego analizie jest imponujący, podobnie jak źródła wykazane w bibliografii. Publikacja, poza bezsprzecznym walorem popularyzacyjnym, posiada walor naukowy dzięki dobraniu właściwych metod do rozwiązania problemu badawczego i technik z zakresu nauk o polityce i administracji.

dr hab. Małgorzata Podolak, prof. UMCS

Cena 54,90 zł (w tym VAT)

ISBN 978-83-226-4610-6

9 788322 646106

Więcej informacji

Patronat

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Parlamentarny Zespół
ds. Działalności Młodzieżowych Rad
przy Jednostkach Samorządu Terytorialnego

Polska Rada
Organizacji
Młodzieżowych

TEO
Towarzystwo Edukacji Obywatelskiej